

1966

PÕLLU-
MAJANDUSLIKE
TEHNIKUMIDE
TÖÖKOGE MUSI

A-27832

EESTI NSV PÕLLUMAJANDUSE MINISTEERIUMI
ÕPPE-METOODILINE KABINET

PÕLLUMAJANDUSLIKE
TEHNIKUMIDE
TÖÖKOGEMUSI

07082

Eesti NSV Põllumajanduse Ministeriumi
Teaduslik-Tehnilise Informatsiooni Büroo

Tallinn 1966

UDK 373.68.009.01.

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
68070

ARHIIVKOGU

SAATEKS

Eesti NSV põllumajandustehnikumid elavad üle põhjalikku ümberkujundamisperioodi seoses sovhoostehnikumide organiseerimisega.

Uus õppeasutuste vorm eeldab ka vastavaid ümberkorraldusi ja esitab täiendavaid nõudeid õppe- ja kasvatustööle, sealhulgas ka õppe- ja kasvatustöö planeerimisele. On ju õppe- ja kasvatustöö planeerimine oluline lüli õppeasutuse teaduslikul juhtimisel.

Õppe- ja kasvatustöö planeerimise põhiprintsiibiks ning tähtsaimaks nõudeks on õpetamise ja kasvatamise liitmine üheks süsteemiks.

Järelikult juba õppe- ja kasvatustöö esimesel etapil — planeerimisel — tuleb igal õppeasutusel põhjalikult läbi mõelda abinõud, mida kavatakse rakendada antud õppeaastal õppe- ja kasvatustöös, lähtudes õpetuse ja kasvatuse ühtsuse printsiibist.

Käesolevas pedagoogilis-metoodilises kogumikus tutvustatakse Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi Õppe-Metoodilise Kabineti juhataja O. Saukase artiklis õppe-, kasvatuse- ja pedagoogilis-metoodilise töö planeerimise

küsimusi põllumajandustehnikumides. Vinni Nädissovhoos-tehnikumi õpetaja A. Vaide jagab oma kogemusi vene keele õpetamisel, Kuremaa Põllumajanduse Tehnikumi õpetaja K. Kingeri artikkel käsitleb õpilaste iseseisva töö võimalusi ja vorme loomakasvatuse aine omandamisel, Türi Sovhoostehnikumi õpetajad E. Johandi ja M. Jaksi jutustavad temaatilistest õhtutest õpilaste esteetilisel kasvatamisel.

Arvamused ja ettepanekud käesoleva brošüüri kohta palume saata aadressil: Eesti NSV Põllumajanduse Ministerium, Õppe-Metoodiline Kabinet, Tallinn, Lai t. 39/41.

Õppe-Metoodiline Kabinet

**VÕIMALUSI
ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ
PLANEERIMISE TÄIUSTAMISEKS
PÕLLUMAJANDUSTEHNİKUMIDES
JA -KOOLIDES**

O. SAUKAS,

Õppe-Metoodilise Kabineti
juhataja

I. NÕUDED ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ PLANEERIMISELE

1. Õppe- ja kasvatustöö plaani ühtsus

Õppe- ja kasvatustöö plaan peab kajastama õppeasutuse tööd tervikuna selle kõikides lülides. Vähe on sellest, kui plaan peegeldab ainult üldürituste ja tehnikumisestest metoodiliste organite (pedagoogiline nõukogu, ainekomisjonid, õppekabinetid), klassijuhatajate ja isetegevusringide tööplaan. Ta peab hõlmama ka õppeasutuse kõikide ühiskondlike organisatsioonide õppe- ja kasvatustöölaseid tööplaan. Ka õpetajate enesetäiendamise teoreetilisel seminaril, metoodilises töös ja juhtivate organite poolt korraldatavatel kvalifikatsiooni tõstmise kursustel peab kajastuma õpetajate individuaalplaanides.

Liites ülaltoodud plaanidele õpetajate ainetööplaanid ja tunnitööplaanid, saame üksikute õppe- ja kasvatustöö lülide plaanide omavahelisele koordineerimisele rajatud õppe- ja kasvatustöö ühtse plaani, mille elluviimisele tuleb asuda kogu õppeasutuse kollektiivil ja mille täitmise aste on üheks oluliseks kriteeriumiks õppeasutuse töö hindamisel.

2. Planeerimise konkreetsus

Õppe- ja kasvatustöö plaan peab olema konkreetseks tegevusjuhiseks õppeasutuse kogu kollektiivile: kooli juhtkonnale, õpetajatele ja õpilastele.

Konkreetsus alaku juba õppe- ja kasvatustöö plaani sissejuhatast, kus tuleb eelmise õppeaasta töö põhjaliku analüüsi alusel püstitada konkreetsed põhieesmärgid planeeritavaks õppeaastaks, näidates ühtlasi põhilised teed püstitatud ülesannete saavutamiseks antud õppeasutuse tingimustes.

Kasutud on üldsõnalised, loosungivormis formaalselt koostatud sissejuhatused, mida võib asetada aastast aastasse õppe- ja kasvatustöö plaani kaante vahele mistahes õppeasutuses, muutes ainult õppeasutuse nimetust ja aastaarvu.

Tehnikumi meetodiliste organite, ühiskondlike organisatsioonide, klassijuhatajate ja õppekabinettide tööülesanded tuleb konkreetselt näidata vastavates plaanides. Kuid sageli planeeritakse üldsõnaliselt näiteks õppekabinettides näitlike õppevahendite valmistamist, tabelite, diagrammide koostamist või nende remonti, näitamata täpselt, milliste õppevahendite valmistamise või remondiga on tegemist. Pahatihti ei määrata ka ülesannete täitmise tähtaegu ega töö eest vastutajaid. Niisugune plaan pole tegevusjuhendiks ega võimalda ka püstitatud ülesannete täitmist kontrollida.

3. Õppe- ja kasvatustöö planeerimise sihipärasus

Igale õppe- ja kasvatustöö organile tuleb anda kindel, sihipärane koht õppe- ja kasvatustöös, lähtudes konkreetse õppeasutuse tingimustest. Nii näiteks sovhoostehnikumides on tehnikumisesteks meetodilisteks organiteks sovhoostehnikumi nõukogu, pedagoogiline nõukogu, üld- ning eriainetate komisjonid ja pedagoogikakabinet. Planeerimisel tehakse sageli vigu nende organite funktsioonide äravahtamisega. Nii võetakse ka üldpedagoogilisi teemasid, mis kuuluvad ettekandmisele pedagoogikakabinetis või pedagoogilises nõukogus, ainekomisjoni tööplaani. Samal ajal väheneb aga ainekomisjonides arutletavate üld- ja eriainetate meetodika valdkonda kuuluvate küsimuste, õppe-

kabinettide töö, õppetundide kvaliteedi ja õppeedukuse analüüsimise osatähtsus. Kõik see vähendab ühelt poolt ainekomisjonide osatähtsust, teiselt poolt aga loob eeldused pedagoogikakabineti mittetäieliku koormusega tööle.

4. Õppeaasta terviklik planeerimine

Õppe- ja kasvatustöö plaan peab olema põhiküsimustes läbi mõeldud õppeaasta algul mitte ainult üheks semestriks, vaid kogu õppeaasta kohta.

Seisukohta, et õppe- ja kasvatustöö plaani ei ole otsustarbekas koostada õppeaasta algul kogu õppeaastaks, vaid seda tuleb tingimata teha ainult esimese semestri kohta, teiseks semestriks aga teise semestri algul, ei saa pidada põhjendatuks. Kuigi õppeaasta kesk-eriõppeasutustes jaotatakse õppevaheaegade ja eksamisesisioonidega kahte semestrisse, moodustab õppeaasta õppe- ja kasvatustöö seisukohalt siiski ühtse terviku, mille lõhestamine erinevatel aegadel (I ja II semestri algul) koostatavate õppe- ja kasvatustöö plaanidega ei ole põhjendatud. Kui õppeasutuse töö aluseks on õpetamise ja kasvatamise ühtne süsteem, mitte aga juhuslike ürituste mehaaniline kogusumma, siis on paratamatu hästi läbimõeldud õppe- ja kasvatustöö plaani koostamine põhiküsimustes õppeaasta algul kogu õppeaastaks. Töö käigus õppeaasta kestel tehakse aga vajalikud täiendused ja korrigeeringud.

5. Koordineeritus planeerimisel

Kuigi igal tehnikumi metoodilisel organil ning ühiskondlikul organisatsioonil on õppe- ja kasvatustöös täita erinevad funktsioonid, ei ole nende funktsioonide vahel mitte alati kindlaid piire.

Nad on üksteisega tihedasti seotud. Siit tulenebki vajadus hästi läbimõeldult koordineerida üksikute tehnikumi metoodiliste organite, ühiskondlike organisatsioonide ja ringide tööd.

Tehnikumi metoodiliste organite, ühiskondlike organisatsioonide ja ringide töö koordineerimise seisukohalt võib õppe- ja kasvatusalased üritused liigitada kahte suurde rühma:

- 1) üldise iseloomuga õppe- ja kasvatusalased üritused;
- 2) spetsiifilised õppe- ja kasvatusalased üritused.

Üldise iseloomuga õppe- ja kasvatusalased üritused kuuluvad üheaegselt mitme erineva ühiskondliku organisatsiooni, ringi või meetoodilise organi kompetentsi. Selliste ürituste hulka kuuluvad riiklike tähtpäevade pidulik tähistamine, rahvaste sõpruse õhtud, vaidlusõhtud, kinolektuuriumid, küsimuste-vastuste õhtud, ekskursioonid jne. Kõikide nende ürituste organiseerijaiks võivad olla partei-, komsomoli-, ametiühinguorganisatsioonid, sotsiaal-ökonoomiliste ainete õppekabinet ja mitmesugused ringid.

Spetsiifilised õppe- ja kasvatusalased üritused kuuluvad aga teatud kindla õppe- ja kasvatus töö organi tööpiirkonda. Nii näiteks arutletakse õpetajate meetoodilisi töid, täiustatakse õppeprogramme ja vaadatakse läbi eksamipileteid ainult ainekomisjonides.

Punase Risti algorganisatsiooni spetsiifiliseks ülesandeks on tutvustada õpilasi mõningate meditsiinialaste algteadmistega. Nimetatud küsimustega ei tegele ükski teine õppeasutuse meetoodiline organ, ühiskondlik organisatsioon ega ring.

Üldise iseloomuga õppe- ja kasvatusalaste ürituste planeerimine nõuab läbimõeldud ja koordineeritud tööd üksikute õppe- ja kasvatus töö organite vahel, mis likvideerib paralleelismi ja ebamäärasuse töös. Siinjuures on oluline, et igal organil oleks konkreetne ülesanne. Õppe- ja kasvatus töö planeerimisel eksitakse aga tihti selle nõude vastu. Riiklike tähtpäevade tähistamine, vaidlusõhtud, rahvaste sõpruse õhtud, ekskursioonid ja teised üldised õppe- ja kasvatusalased üritused fikseeritakse paralleelselt kõigi või mitme õppe- ja kasvatus töö organi tööplaanis, kusjuures ei ole kavandatud, millist konkreetset ülesannet täidab ürituses üks või teine organ. Mitme organi aktiivne osavõtt suuremate ürituste korraldamisest on vajalik ning paratamatu. Ent on vähe sellest, kui näidata ametiühinguorganisatsiooni plaanis «Abistada komsomoliorganisatsiooni rahvusvahelise naistepäeva tähistamisel», jättes märkimata, milles konkreetset kajastub see abi. Niisugune planeerimisviis jätab tööülesanded ebamäärasteks ning tekitab paralleelismi ja sellest tulenevat ebaratsionaalset tööd ürituse ettevalmistamisel. Juhul, kui selle ürituse organiseerimisest võtavad osa mitu ühiskondlikku organisatsiooni, on vajalik konkreetset näidata, kes vas-

tutab aktuse piduliku osa, kes isetegevuse, kes saali dekooreerimise ja kes seltskondliku osa eest.

Järelikult töö koordineerimise nõude täitmine õppe- ja kasvatustöö planeerimisel on oluliseks tingimuseks õppe- ja kasvatusalaste ürituste edukusele.

6. Õppe- ja kasvatustöö süstemaatilisuse tagamine

Planeerimine peab tagama süsteemipärase õppe- ja kasvatustöö. Seetõttu tuleb õppe- ja kasvatusalaste ürituste planeerimisel erilist tähelepanu pöörata süstemaatilisusele, rütmilisusele töös. Kampaanialikkus, s. o. ürituste kuhjamine ainult üksikutele kuudele või veelgi lühemale ajale ei too kasvatustöös kasu, vaid kahju. Õpetajate metoodiline töö, õppetundide kvaliteedi kontroll õppeasutuse juhtkonna poolt, õpetajate vastastikune tundide külastamine, klassiväline kasvatustöö ja teised õppe- ja kasvatusalased üritused peavad moodustama kogu õppeaasta jooksul pideva ahela.

Järelikult süsteemikindlus olgu õppe- ja kasvatustöö kalendaarse koondplaani kvaliteedi hindamise olulisemaid kriteeriume.

7. Kollegiaalsus planeerimisel

Õppe- ja kasvatustöö plaani koostamine ei ole ega tohigi olla ainult õppeasutuse juhtkonna mureks, vaid sellest tööst tuleb aktiivselt osa võtta kogu tehnikumi kollektiivil. Asjaolu, et tööplaani on kollektiivi ettepanekutest välja kasvanud, tagab selle plaani eduka täitmise.

Komsomoliorganisatsiooni ja -gruppide tööplaanide kinnitamisele peab tingimata eelnema plaani arutelu komsomoligruppides. Selle juures nõutakse õpetajatelt oskust pedagoogilist juhendamist. Taktitundlik suunamine ei vähenda kommunistlike noorte initsiatiivi, vaid arendab seda.

Aktiivi kaasatõmbamine ja kogu kollektiivi tahte ning ettepanekute arvestamine on üheks tähtsaks eeltingimuseks hea õppe- ja kasvatustöö plaani koostamisele.

II. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ PLANEERIMISE ETAPID JA PLAANI KOOSTISOSAD

- Õppe- ja kasvatustöö planeerimise võib jaotada 4 etappi:
- 1) eelmise õppeaasta õppe- ja kasvatustöö analüüs;
  - 2) õppe- ja kasvatustöö süstemaatilise plaani koostamine uueks õppeaastaks;
  - 3) õppe- ja kasvatustöö kalendaarse koondplaani koostamine;
  - 4) operatiivplaanide koostamine kuude viisi.

Eespool esitatud põhinõuetele vastava sisuka õppe- ja kasvatustöö plaani koostamine eeldab eelmise õppeaasta õppe- ja kasvatustöö põhjalikku analüüsi õppeaasta lõpul viimasel pedagoogilise nõukogu koosolekul või hiljemalt järgneva õppeaasta algul. Eelmise õppeaasta töö analüüsi põhjal koostatud ettepanekud ja järgnevaks õppeaastaks püstitatud uued ülesanded on aluseks süstemaatilise õppe- ja kasvatustöö plaani koostamiseks.

Õppe- ja kasvatustöö süstemaatiline plaan võiks koosneda järgmistest põhiosadest:

I. Üldosa

1. Sissejuhatus.
2. Pedagoogilise nõukogu tööplaani.
3. Ainekomisjonide tööplaanid.
4. Ühiskondlike organisatsioonide tööplaanid (partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonide, Punase Risti, ALMAVÜ, ühingu «Teadus» ja kehakultuuri-kollektiivi tööplaanid).¹
5. Ühiselamu nõukogu tööplaanid.
6. Raamatukogu tööplaani.
7. Õpetajate teoreetilise seminari tööplaani.

II. Õppekabinettide tööplaanid

1. Üldainete õppekabinettide tööplaanid.
2. Eriainete õppekabinettide tööplaanid.
3. Sotsiaal-ökonomiliste ainete õppekabineti tööplaani.
4. Pedagoogikakabineti tööplaani.

¹ Tehnikumides, kus on klubi, tuleks ka selle tegevusplaani sisse võtta õppe- ja kasvatustöö plaani I ossa.

III. Ringide tööplaanid

1. Aineringide tööplaanid.
2. Isetegevusringide tööplaanid.

IV. Klassijuhatajate tööplaanid

Koostatakse klassijuhataja päevikus.

V. Ainetööplaanid ning õpetaja tunnitööplaan

VI. Õpetajate individuaaltööplaanid

Süstemaatilise plaani alusel on soovitatav koostada õppeaasta kalendaarne õppe- ja kasvatustöö koondplaan, milles planeeritakse kõik õppe- ja kasvatusalased üritused kuude kaupa, kusjuures autori arvates ei ole otstarbekas ürituste detailne, kuupäevaline planeerimine.

Süstemaatiline plaan on abivahend kalendaarse plaani koostamiseks ning annab planeeritud ürituste temaatikast ülevaatliku pildi. See aitab õppeasutuse juhtkonnal kontrollida ürituste temaatika vastavust nõuetele.

Kalendaarne koondplaan annab eelkõige vastuse küsimusele, millisel kuul üks või teine üritus toimub. Samal ajal võime aga hinnata, kui võrd meie poolt eelolevaks õppeaastaks planeeritud õppe- ja kasvatusalaste ürituste komplekssus vastab kasvatustöö süstemaatilisuse nõudele. Seejuures tuleks vajaduse korral kalendaarses koondplaanis korrigeerida ja täiendada sisulist külge ning täpsustada ürituste läbiviimise aegsid.

Õppe- ja kasvatustöö planeerimise kolmandaks etapiks on kuu-operatiivplaanide koostamine. Operatiivplaanid tuleks koostada järgnevaks kuuks iga eelmise kuu lõpul, märkides üritused toimumise kuupäevalises järjekorras. Kuu-operatiivplaanide koostamise aluseks on õppeaastaks koostatud õppe- ja kasvatustöö kalendaarne koondplaan. Vastavalt õppe- ja kasvatustöös ning üldriiklikus elus esilekerkinud aktuaalsetele probleemidele täiustatakse ning täpsustatakse kalendaarset õppe- ja kasvatustöö koondplaanide. Kuu-operatiivplaanid pannakse teadete tahvlile. Nii on kogu õppeasutuse kollektiivil teada, millised üritused toimuvad ühel või teisel kuupäeval. Operatiivplaanides näidatakse teiste õppe- ja kasvatusalaste ürituste kõrval ka pedagoogilise nõukogu ja ainekomisjoni koosolekud koos päevakordadega.

III. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ PLANEERIMISEST

1. Pedagoogilise nõukogu töö planeerimine

Sovhoostehnikumi tingimustes on otstarbekas rakendada tööle 3 kollegiaalse juhtimise organit:

- 1) sovhoostehnikumi nõukogu,
- 2) pedagoogiline nõukogu,
- 3) alaline tootmisnõupidamine.

Sovhoostehnikumi nõukogu kompetentsi kuuluvad sovhoostehnikumi (s. o. nii tehnikumi kui majandi) hõlmavad küsimused. Sovhoostehnikumi nõukogus analüüsitakse aruandeaasta majandusliku tegevuse tulemusi, arutatakse eeloleva aasta tootmisfinantsplaani, õppe- ja kasvatustööd ning teisi perspektiivseid küsimusi. Nõukogu koosseisu kuuluvad kõik sovhoostehnikumi õpetajad ja peaspetsialistid. Nõukogu kutsutakse kokku õppeaasta jooksul vähemalt 2 korda. Alalisel tootmisnõupidamisel arutatakse majanduslikke küsimusi, analüüsitakse puudusi töös ning kavandatakse abinõusid puuduste likvideerimiseks.

Sovhoostehnikumi pedagoogiline nõukogu on tehnikumisiseks keskseks meetoodiliseks organiks, kus tegeldakse kollektiivselt ja loovalt õppe- ja kasvatustöö põhiküsimustega, kusjuures majandi peaspetsialistid ei ole pedagoogilise nõukogu kohustuslikeks liikmeteks. Peaspetsialistide osavõtu otsustamisel tuleks lähtuda pedagoogilise nõukogu konkreetsest päevakorrast.

Pedagoogilise nõukogu töö planeerimisel tuleb arvestada, et nõukogu ei ole ainult juriidiline organ, kus arutatakse õpilaste personaalküsimusi, kinnitatakse käitumishindeid või kaalutakse õpilaste ühelt kursuselt teisele üleviimist. Pedagoogiline nõukogu on organ, kes tegeleb õppe- ja kasvatustöö põhiküsimustega, kes kõrvuti õppeasutuse ainekomisjonide ja pedagoogikakabinetiga peab kujunema meetoodilise töö keskuseks, kus analüüsitakse õppe- ja kasvatustöö tulemusi ning tegeldakse eesrindlike pedagoogiliste töökogemuste tundmaõppimise, populariseerimise ning nendele praktikas kasutusvõimaluste leidmisega.

Seejuures on oluline säilitada tihe side teiste tehnikumisiseste meetoodiliste organite ja ühiskondlike organisatsioonidega. Just töö koordineerimisel tehakse sovhoostehnikumides sageli vigu. Nii planeeritakse pedagoogilisse

nõukogusse õppe- ja kasvatustöö analüüsi üksikutes õppeainetes, õppekabinettide ning ainerühmade töö ülevaateid. Nime- tatud küsimused kuuluvad tegelikult vastava ainekomis- joni kompetentsi. Antud juhul väheneb õppe- ja kasvatustöös selle ainekomisjoni osatähtsus, samal ajal jäävad aga pedagoogilises nõukogus liigse koormuse tõttu arutamata õppe- ja kasvatustöö üldised probleemid.

Edukaks tööks peab pedagoogiline nõukogu kujunema tõeliselt kollegiaalseks organiks, mitte aga kohaks, kus ainult õppeasutuse juhtkond paneb maksma oma tahte.

Koosolekuid tuleb hoolikalt ette valmistada. Igal peda- googilise nõukogu liikmel olgu aegsasti teada nõukogu koosoleku aeg ning päevakord. Ettekannete teesid tuleks koostada kirjalikult, mis loob võimalused ettekannete säilitamiseks. Nii kujunevad pedagoogilise nõukogu doku- mendid omamoodi metoodiliseks materjaliks, mis kajas- tab lühidalt, sisutihedalt pedagoogilise nõukogu tööd.

Iga küsimuse kohta tuleb vastu võtta konkreetne otsus ning kehtestada vastuvõetud otsuste täitmise süstemaati- line kontroll.

Pedagoogilise nõukogu töö võiks hõlmata järgmist küsi- museringi: õppe- ja kasvatustöö analüüsid semestri ja õppeaasta kohta, klassijuhatajate, komsomoli-, raamatu- kogu-, spordi- ja kaugõppeosakonna töö analüüsid, kasva- tustöö ühiselamus ning õpilaste vaba aja veetmine, ettekanded ning arutelud partei ja valitsuse otsuste rakendamise kohta õppe- ja kasvatustöösse, kommunistliku kasvatusel olukord sovhoostehnikumis ja eesrindlikud pedagoogilised kogemused. Perioodiliselt tuleks analüü- sida sotsiaal-ökonomiliste ainete õpetamise olukorda tehnikumis. Ka õpilaste töökaitse ning ohutustehnika küsimused kuuluvad pedagoogilise nõukogu töö hulka.

Pedagoogilise nõukogu töö ülekoormatuse vältimiseks on soovitatav pedagoogiliste kogemuste vahetamist seoses konkreetse õppeaine õpetamisega planeerida vastava ainekomisjoni töösse.

Pedagoogiline nõukogu arutab ka ainekomisjonide tööd.

2. Ainekomisjonide töö planeerimine

Vastavalt NSV Liidu kesk-eriõppeasutuste põhikirjale kuuluvad iga tehnikumi koosseisu ainekomisjonid, mis ühendavad teatud aine või sugulasainete õpetajaid. Aine-

komisjonide põhiülesandeks on õppe- ja kasvatustöö metoodika täiustamine vastava õppeaine õpetamisel, õppekabinettide ja ringide töös.

Ainekomisjoni tööplaani koostamisel on soovitav kasutada järgmist skeemi:

- I. Tööplaanide läbivaatamine.
- II. Eksamipiletite ja programmide läbivaatamine.
- III. Lahtiste tundide ja tundide vastastikuse külastamise organiseerimine.
- IV. Õpetajate metoodiliste tööde arutelu ning töökogemuste üldistamine.
- V. Õppeedukuse, õpetamise kvaliteedi ja õppekabinettide töö analüüsid.
- VI. Ainekomisjoni koosolekud ja nende päevakorrad.

Esimeses osas planeeritakse antud ainekomisjoni valdkonda kuuluvate õppeainete, õppekabinettide, ringide ja ainekomisjoni enda tööplaanide arutelu.

Teises osas planeeritakse semestri- ja riigieksamite piletite läbivaatamine ja reserveeritakse võimalused teha ettepanekuid õppeprogrammide täiustamiseks. Viimati nimetatud küsimustele tuleb ainekomisjonides pöörata erilist tähelepanu.

Kolmandas osas planeeritakse lahtised tunnid õppeainete kaupa koos tundide vastastikuse külastamise graafikuga.

Neljas osa kajastab õpetajate metoodilist tööd ainete õpetamisel, metoodilisi probleeme seoses õppekabinettide tööga ning töökogemuste üldistamist. Õpetajate metoodiliste tööde arutelu ainekomisjonis peaks olema süstemaatiline. Plaani neljandas osas on soovitav planeerida ka õppekursioonid ja seminarid õpetajate kvalifikatsiooni tõstmiseks.

Viiendas osas planeeritakse õppeedukuse ning õpetamise kvaliteedi analüüsid üksikute õppeainete kaupa. Siinjuures tuleks planeerida konkreetsete õppeainete ja teemade kohta ettekandeid õpetamise ja kasvatamise ühendamise võimalustest.

Ainekomisjoni plaani kuuendas osas esitatakse ainekomisjoni koosolekute päevakorrad kuude kaupa. Nimetatud osa on aluseks õppe- ja kasvatustöö kalendaarsele koondplaanile ainekomisjonide töö planeerimisel.

Ülaltoodud tööplaani osad moodustavad ainekomisjoni süstemaatilise plaani, mille sisu võimaldab hinnata aine-

komisjoni töö planeerimise kvaliteeti, võimaldab otsustada, kuivõrd ainekomisjoni planeeritud töö sisu vastab ainekomisjoni põhimääruses toodud nõudeile ja eesmärkidele.

Sovhoostehnikumi tingimustes tuleks eriainete õpetamise kvaliteeti analüüsida koos majandi spetsialistidega, et selgitada koos pedagoogidega teid ja võimalusi tulevaste põllumajandusspetsialistide paremaks ettevalmistamiseks. Seejuures tuleks arvestada ka tehnikumi endiste lõpetajate töötulemusi. Ka sovhoostehnikumi üksikute tootmisharude majanduslik analüüs ja siit tulenevate ülesannete visandamine tulevaste spetsialistide ettevalmistamisel peaks olema pedagoogide ja tootmisspetsialistide ühiseks probleemiks eriainete ainekomisjoni töös.

3. Komsomoliorganisatsiooni töö planeerimine

Komsomoliorganisatsioon töötab tehnikumi parteiorganisatsiooni juhendamisel. Tema tööplaani ei kinnitata pedagoogilises nõukogus. Sellest hoolimata on ka komsomoliorganisatsiooni tööplaani üheks õppe- ja kasvatustöö plaani lahutamatuks koostisosaks.

Komsomoliorganisatsioon peab koos pedagoogilise kollektiiviga olema õpilaskollektiivi juhtimise ning ideoloogilise kasvatamise keskseks suunajaks. Seetõttu on komsomoliorganisatsiooni tööplaani küsimustering eriti lai.

Komsomoliorganisatsiooni plaani võiks koostada neljas põhiosas.

I. Kommunistliku kasvatustöö vormid ja meetodid klassivälises töös.

II. Õppeedukus ja distsipliin.

III. Töö komsomoliaktiiviga. Šeflustöö.

IV. Organisatsiooniline töö.

Kommunistliku kasvatustöö vormide ja meetodite valikul klassivälises töös on otstarbekas peatähelepanu pöörata proletaarse internatsionalismi ja nõukogude patriotismi kasvatamisele, seda eeskätt esteetilise kasvatuse, töökasvatuse, sporditööga, ja traditsioonide kasvatamisele ning klassivälise töö muudele vormidele.

Oluline pole mitte üksikute kasvatusalaste ürituste korraldamine, vaid kommunistliku kasvatussüsteemi väljakujundamine õppeasutuse kogu klassivälises töös. See-

juures tuleb igale kommunistlikule noorele anda individuaalülesanded.

Klassivälise töö muude vormide all planeeritakse näiteks agitbrigaadide töö, ekskursioonid, näitliku agitatsiooni korraldamine, ühiskondlike elukutsete kooli töö ja teised üritused.

Tööplaani teine osa kajastab komsomoliorganisatsiooni osa õppeedukuse tõstmisel ning teadliku distsipliini kasvatamisel. Siin tuleks planeerida ka komsomoliprožektori töö.

Kolmandas osas planeeritakse komsomoligruppide juhendamine ja komsomoliaktiivi kvalifikatsiooni tõstmise üritused, šeflusalane töö majandites näitliku agitatsiooni, isetegevuse ja muu korraldamisel, samuti 8-klassiliste koolide pionieriorganisatsioonide abistamine.

Organisatsiooniliste küsimuste all planeeritakse komsomoliorganisatsiooni üldkoosolekud, komitee koosolekud, küsimused seoses klassidevahelise sotsialistliku võistluse organiseerimisega, agitbrigaadide ja komsomoliprožektorite tööga, kavandatakse, kuidas suunata ringide tööd, korraldada aruandlust, komsomolidokumentatsiooni ja teisi organisatsioonilist laadi küsimusi.

4. Õppekabinettide töö planeerimine

Õppekabinettide ülesandeks on õpetamiseks vajalike õppevahendite muretsemise kõrval õpilaste teoreetilisi teadmisi ning praktilisi oskusi süvendavate ürituste läbi viimine ning kabineti juurde kuuluvate aineriingide juhtimine.

Õppekabinettide tööplaani võiks koosneda 5 põhiosast:

I. Õpetamise materiaalse baasi täiendamine ning korraldamine.

II. Õppekabineti ruumide kujundamine ning näitlik agitatsioon.

III. Aineriingi töö juhendamine.

IV. Konsultatsioonide korraldamine.

V. Muud üritused (loengud).

Tööplaani esimeses osas tuleks eraldi planeerida õppevahendite valmistamine ja soetamine, kusjuures planeerimise aluseks peaks olema kabineti väljaarendamise perspektiivplaani.

Aineringide töö planeerimisel on otstarbekas silmas pidada järgmisi töid:

- 1) katsetööd,
- 2) referaadid,
- 3) muud üritused (viktoriinid vastavast õppeainest, põllumajanduslikud võistlused, ekskursioonid, kohtumised vastava eriala eesrindlastega ja spetsialistidega jne.).

Aineõpetajate konsultatsioonitunnid planeeritakse graafiku alusel, mis pannakse välja teadete tahvlile.

Senisest suuremat tähelepanu tuleks pöörata sotsiaal-ökonomiliste ainete õppekabineti ja pedagoogikakabineti tööle. Kuigi ka sotsiaal-ökonomiliste ainete õppekabineti töö planeerimise aluseks on eespool toodud üldine skeem õppekabinettide tööplaanide koostisosadest, tulenevad sotsiaal-ökonomiliste ainete õppekabineti töö spetsiifikast teatud iseärasused töö planeerimisel. Õpilaste kaasatõmbamiseks ideoloogilisele tööle on eesrindlikes õppeasutustes koondatud sotsiaal-ökonomiliste ainete õppekabineti juurde õpilasakiiv ja lektorite grupp. Kabineti töö hulka kuuluvad kohtumised juhtivate töötajate, vanade revolutsionääride, kohtu-, prokuratuuri- ja miilitsatöötajatega, kinofilmide ja teatrietenduste arutelud, viktoriinid välis- ja sisepoliitilistest küsimustest, vaidlusõhtud, küsimuste-vastuste õhtud, kinolektooriumid, riiklike tähtpäevade tähistamised, kõnevõistlused jne. Suurt tähelepanu tuleb pöörata kabineti nõuetekohasele sisustamisele. Sotsiaal-ökonomiliste ainete kabinetis peaksid olema temaatilised kaustad ajalehtede väljalõigetest, nn. poliitiline «dežuurkaart», mis kajastab aktuaalseid sise- ja välispoliitilisi sündmusi, stendid NLKP Keskkomitee pleenumite materjalidest, kataloog erialase ja ilukirjanduse kohta, mida oleks soovitav kasutada ühiskonnaõpetuse ja teiste sotsiaal-ökonomiliste ainete õpetamisel. Kabinetile tuleb tellida ühiskondlik-poliitilisi ajakirju ja ajalehti, mida saaksid pidevalt kasutada nii õpilased kui õpetajad. Tingimata peab kabinetil olema majandusgeograafia- ja ajalookaartide ja diafilmide kogu. On sobiv tellida kabinetile kommunistlikku ülesehitustööd kajastavaid albumeid (näiteks «NSV Liidu tööstus aastail 1913—1965», «Kõik inimese heaks, kõik inimese õnne nimel», «Edasi kommunismile»). Sotsiaal-ökonomiliste ainete kabineti ulatuslik töötemaatika on

tihedasti seotud teiste õppe- ja kasvatusalaste organite ning ühiskondlike organisatsioonide tööga.

Ka pedagoogikakabineti töö planeerimisel on iseärasusi, mis tulenevad nii kabineti töö spetsiifikast (teenindab ainult õpetajaid) kui ka sellest, et pedagoogikakabinetid on sovhoostehnikumides alles kujunemisjärgus. Ka puuduvad pedagoogikakabineti juures aineringid. Kabineti põhifunktsiooniks on varustada õpetajaid pedagoogilise kirjandusega ning täiendada õpetajate pedagoogilisi teadmisi. Selleks on vaja tellida kabinetile pedagoogilisi ajakirju ja ajalehti. Pedagoogikakabinetis on otstarbekas säilitada kõik õppetööd puudutavad seadusandlikud ja meetodilised materjalid, õppe- ja kasvatustöö aruanded, näidised tööplaanidest, programmid ja meetodilised juhendid, õpetajate meetodilised tööd (soovitav säilitada meetodiliste tööde aastaraamatutena), kirjandite temade loetelud koos paremate kirjanditega, näidised kaugõppes õppivate õpilaste kontrolltööde retsensioonidest, temaatiliste ning isetegevusõhtute väljapanekud ja teised õppe- ja kasvatustöölased materjalid.

Pedagoogikakabineti edukaks tööks tuleb asutada temaatiliste heliplaatide fonoteek ja filmoteek.

Pedagoogikakabinet abistab ka klassijuhatajaid meetodilises töös. Pedagoogikakabineti moodustamise ja selle eduka töö korral ei ole vajadust luua klassijuhatajate koondist. Kabinet korraldab ise nii tehnikumiseseid kui ka tehnikumidevahelisi pedagoogilisi lugemisi või konverentse klassijuhatajate teemadel, üldistades eesrindlike klassijuhatajate töökogemusi õpilaste kommunistlikul kasvatamisel. Pedagoogikakabineti tööplaan peab ette nägema ka ekskursioone teiste õppeasutuste õppemetoodilise tööga tutvumiseks. Perioodiliselt tuleks organiseerida referaate teemal «Uut pedagoogikas».

Sellise tööga kujuneb tehnikumi pedagoogikakabinet õppeasutuse meetodiliseks keskorganiks, abistades õpetajaid üldiste õppe- ja kasvatustöö küsimuste lahendamisel.

5. Klassijuhataja töö planeerimine

Klassijuhataja tähtsaimaks ülesandeks on kasvatada õpilastest ideoloogiliselt tugevaid, kommunistliku teadlikkuse ning kõrge moraaliga töötajaid. Sellele ülesandele tuleb allutada kogu klassijuhatajatöö.

Klassijuhataja peab oma töö planeerimisel juhinduma partei programmis fikseeritud kommunistliku moraali-koodeksi ülesannetest, valides kasvatustööks ratsionaalse plaani, arvestades seejuures oma õppeasutuse ja klassikollektiivi iseärasusi.

Individaalseks tööks õpilastega ja selleks, et saaks töövorme ning meetodeid paindlikult kasutada vastavalt klassikollektiivis kujunenud olukorrale, tuleb klāssijuhatajal koostada tööplaani ainult üheks semestriks.

Klassijuhataja semestritööplaani koostamisel soovitame kasutada järgmist skeemi:

1. Üldised ülesanded.
2. Klassikollektiivi kujundamine ning kasvatamine.
3. Võitlus kõrge õppeedukuse eest.
4. Ideoloogiline kasvatustöö.
5. Klassijuhatajatundide temaatika.

Tööplaani osas «Üldised ülesanded» formuleeritakse kasvatustöö põhieesmärgid eelolevaks õppeaastaks. Selleks peab õpetaja eelnevalt analüüsima eelmise semestri tööd. Klassijuhataja saab oma kasvandikke õigesti tunda ja hinnata eelkõige klassi kui terviku foonil. Klassist tervikliku ülevaate saamiseks on klassijuhatajal kasulik juhinduda järgmisest küsimustikust:

1. Klassi koosseis vanuse, õppeedukuse, vanemate tööalade, koduste elamis- ja õppimistingimuste järgi.
2. Kommunistlike noorte arv klassis.
3. Klassi poliitiline arenemistase (kas loetakse ajalehti, võetakse osa poliitinformatsioonidest, ühiskondlikust tööst ja ülekoolilistest üritustest, kas ollakse mõjutatud kodanlikust ideoloogiast).
4. Harrastused (sport, lugemine jne.).

Vastused nendele küsimustele on aluseks klassijuhataja tööplaani alajaotuste «Klassikollektiivi kujundamine» ja «Võitlus kõrge õppeedukuse eest» kirjutamisel. Siinjuures peab õpetaja silmas pidama eelkõige võimalusi klassiaktiivi loomiseks, üritusi aktiivi ning kogu klassikollektiivi kasvatamiseks, nagu klassikoosolekud, eksamiteks ettevalmistamise ja vaba aja veetmise teed (tähelepanu päevarežiimile), iseseisvalt raamatuga töötamise õpetamine; leida võimalusi kultuurse käitumise ja tervete eluviiside kasvatamiseks (tähelepanu kasvatustööle ühiselamus!) ja tööks õpilaste vanematega. On tingimata vaja külastada õppetunde ja võtta osa klassi õpetajate koos-

olekutest, et paremini õppida tundma õpilaste tööstiili ja iseloomu.

Ideoloogilise kasvatustöö planeerimisel on vaja arvestada klassikollektiivi vanuselist ja soolist koosseisu ning muid klassi õpilaste individuaalseid iseärasusi, rangelt jälgides, et ei esineks ürituste dubleerimist meetoodilistes organites ja klassijuhataja töös. Seejuures tuleb erilist tähelepanu pöörata poliitinformatsioonide mitmekesistamisele.

Paralleelselt õpilaste esitatavate lühiinformatsioonidega jooksvatest sise- ja välispoliitilistest sündmustest planeerida tähtsamate aktuaalsete sisepoliitiliste ning rahvusvaheliste probleemide sügavamaks tundmaõppimiseks temaatilisi õhtuid. Soovitav on planeerida viktoriine «Klassi parim sise- ja välispoliitiliste sündmuste tundja», samuti küsimuste ja vastuste õhtuid, vaidlusõhtuid, kinolektooriume ja elavaid ajalehti. Autori arvates ei ole õige pidada poliitinformatsioonide ainuõigeks vormiks sügavat tutvumist teatud keskse probleemiga. Selline seisukoht viib poliitinformatsioonide ühe vormi absoluutiseerimisele. Praktika näitab, et sel juhul kannatavad õpilaste teadmised jooksva poliitika valdkonnas. Enesestmõistetavalt ei tule aga jooksva poliitika informatsioonina anda ka mingit «kribu-krabu» läbisegi kõigest, vaid huvitavaid ülevaatlikke referaate, hoides õpilasi kursis jooksva poliitika põhiküsimustega. Fakte jooksvast poliitilisest elust seostatagu arengu sõlmprobleemidega. Mitmekesiste huvitavate poliitinformatsioonivormide kasutamine äratav õpilastes huvi poliitilise elu sündmuste vastu, õpetab neid nägema ühiskondlik-poliitiliste nähtuste põhjusi ning nendest tulenevaid tagajärgi, tegema iseseisvalt järeldusi ning üldistusi maailmas toimuvatest ühiskondlik-poliitilistest sündmustest.

Klassijuhataja peab tegelema ka õpilaste esteetilise kasvatusesega. Kahes sovhoostehnikumis korraldatud ankeedi andmed näitasid, et esteetilisest kasvatuses esineb veel tõsiseid lünki. Vähe tähelepanu pööratakse kirjan- dus- ja kunstiteoste aruteludele. Küllaldaselt ei organiseerita kohtumisi kirjanike, kujutava kunsti meistrite ja heliloojatega.

Võimalustest edukaks tööks esteetilise kasvatuses ei ole puudus. 1964/65. õppeaastal oli sovhoostehnikumides esmakordselt kunstikuu, mille ajal korraldati kunsti-

näitusi, kohtuti kirjanike ja kunstnikega. Kunstikuu peaks muutuma traditsiooniks.

Üheks tähtsamaks klassijuhataja töövormiks on klassijuhatajatund. Klassijuhatajatunnid ei ole õppeplaaniga ette nähtud, vaid on õpetajate väärtuslikuks traditsiooniks õpilaste kasvatamisel. Klassijuhatajatunnid toimuvad regulaarselt üks kord nädalas õppeasutuse tunniplaanis ettenähtud ajal.

Et klassijuhatajatundide arv on suhteliselt väike, käsitletav küsimustering aga väga ulatuslik, siis tuleb erilist tähelepanu pöörata klassijuhatajatunni kontsentreeritusele. Pole mõistlik raisata klassijuhatajatundidele planeeritud aega siia sobimatute teemade peale.

Mõnede sovhoostehnikumide klassijuhatajate tööplaanides võib leida teemasid, mida käsitletakse eriainetes, samuti organisatsioonilist laadi küsimusi (isetegevusõhtute, ekskursioonide korraldamine, distsipliinirikkumised jne.). Organisatsioonilised küsimused võiksid jääda klassikoosoleku arutada.

Klassijuhatajatundide planeerimisel seoses riiklike pühade ja tähtpäevade tähistamisega tuleb hoiduda ülekooliliste ning komsomoliürituste dubleerimisest. Klassijuhatajatundides tuleks neid küsimusi käsitleda teisest aspektist, fikseerides selle ka tööplaani.

Klassijuhatajatöö on otstarbekas planeerida klassijuhataja päevikus, mis peale tööplaani sisaldab ka õppe- ja kasvatustöö analüüsimiseks vajalikke andmeid õppedukuse ning distsipliini, ringidest osavõtu ja teiste klassiväliste ürituste kohta.

Töö kergendamiseks ja kasvatusel järjekestvuse tagamiseks tuleb klassijuhatajatel töötada välja näidistemaatika kursuste kaupa tehnikumi kogu õppeajaks. Allpool esitatav näidistemaatika klassijuhatajatundideks on meetoodiliseks abivahendiks ja pakub vaid üldise süsteemi, näidates kätte sõlmküsimused ning põhisuunad kasvatustöökäsitluse ühel või teisel kursusel. Õppe- ja kasvatustöös tekib alati vajadusi täiendavate küsimuste ja mõnede probleemide korduvaks, süvendatud käsitlemiseks, sõltuvalt klassikollektiivi ning üksikute õpilaste individuaalsetest iseärasustest.

I kursus

1. Kooli sisekorra eeskirjad.
2. Käitumiskultuurist.
3. Kuidas õppida ja puhata?
4. Töös peitub õnn.
5. Kohtumine põllumajanduse eesrindlastega.
6. Filmi või teatrietenduse vaatamine.
7. Tervishoid ja puhtus.
8. Pidulik ja tööriivastus.
9. Kommunistlik noor on teistele eeskujuks.
10. Mida ei jõua üks, seda jõuavad üheksa.
11. Kes on hea seltsimees?
12. Sõprus NSV Liidu rahvaste vahel.
13. Reisisuljeid vennasvabariikidest.
14. Mida tuleb mõista saksa revanšismi all?
15. Aasia- ja Aafrikamaade arengust.
16. Kuidas kuulata ja mõista muusikat? Mille poolest mõned laialt levinud laulud on halvad ja kuidas sel-
lest aru saada?
17. Ole aus!
18. Ema inimese eluteel.
19. Kuidas teadlikult lugeda raamatut?
20. V. Saare raamatu «Lõokesed taeva all» arutelu.
21. Antud kohustus tuleb alati täita.
22. Võitlus kodanlike igandite vastu.
23. Nõukogude noore moraalne pale.
24. Viisakus, takt ja tagasihoidlikkus.
25. Mis on isamaa ja mis on patriotism?
26. Kes on rahu sõbrad, kes vaenlased?
27. Egoism virildab inimest ja lõhub sõprust.
28. Noortel endil tuleb võidelda kuritegevuse, huligaan-
suse ja lõnguslikkuse vastu.
29. Kuidas kunst rikastab inimest?
30. «Tänasida toimetusi ära viska homse varna!»
31. Seltsimehelikkuse suur jõud.
32. «Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea!»
33. Vestlusi põllumajanduse eesrindlastest.
34. Põllumajanduse osa nõukogude rahva materiaalse ja
kultuurilise heaolu tõstmisel.

II kursus

1. Missugune peab olema kommunistliku ühiskonna inimene?
2. Mis on maailmavaade ja kuidas ta kujuneb?
3. Kuidas näeb meie maa välja 1980. aastal?
4. Kuidas mõista loosungit «Kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma!»?
5. Mis on moraalne ja mis amoraalne?
6. Kommunistlik moraal on kõige õiglasem ja humansem moraal. Kodanlik moraal on «hundimoraal».
7. Proletaarse internatsionalismi suur jõud.
8. Sotsialistlike maade abi nõrgalt arenenud maadele.
9. Nõukogude kodanike põhiõigused ja kohustused.
10. Head kombes peavad kujunema harjumusteks!
11. Noorsoo elust meil ja mujal.
12. Lihtsus on ilu esimene nõue.
13. Tervislikust toitumisest.
14. Päike, vesi ja õhk tervise teenistuses.
15. Sotsialistlik patriotism baseerub parimatel rahvuslikel traditsioonidel.
16. Kriitika ja enesekriitika.
17. Kuidas mõista kujutatavat kunsti? Millised kunstivoolud tänapäeval esinevad? (2 tundi.)
18. Võitleme labasuse vastu!
19. Sotsialistliku põllumajanduse eelised kapitalistliku põllumajanduse ees.
20. Armasta tööd!
21. Kommunistliku moraali põhialused.
22. Kuidas tähistada perekondlike sündmusi usuliste traditsioonideta?
23. Hoiu ja kaitse sotsialistlikku omandit!
24. Millest sõltub ilmastik? Kas inimene saab seda muuta?
25. Enesevalitsemine ja tagasihoidlikkus.
26. Tee rahule ja õnnele viib mööda rahvaste sõpruse silda.
27. Mis on õnn?
28. Kes on tõeline sõber?
29. Nõukogude Eesti minevik ja tänapäev.
30. Vabadus ja isikuvabadus kapitalistlikes maades.
31. Elust kosmoses.
32. Poiste ja tütarlaste vastastikused suhted koolis.

III kursus

1. Inimorganism ja viirused.
2. Kutsehaiguste vältimisest.
3. Nõukogude armee — rahvaste sõpruse armee.
4. Keemia perenaise käes.
5. Kuidas külalisi vastu võtta ja käituda seltskonnas?
6. Kollektiivi kohus on seltsimeest kaitsta klatši eest.
7. Rahvussuhete arenemine üleminekul sotsialismilt kommunismile.
8. V. I. Lenin ja proletaarne internatsionalism.
9. NSV Liidu ja rahvademokraatiamaade majandusliku koostöö vormidest.
10. Eesti ja vene rahva ajalooline sõprus.
11. Minu mälestusi Suurest Isamaasõjast (kohtumine).
12. Inimene on inimesel sõber, seltsimees ja vend.
13. Kuidas kasvatada enesedistsipliini?
14. Noorte olukorrast kapitalistlikes maades.
15. Ajakohane tööruumide kujundamine.
16. Kehakultuur ja terved eluviisid.
17. Aatomienergia kasutamine rahulikul eesmärgil.
18. Palverännakud ja imetegijad.
19. Millest tekib usaldus?
20. Kui palju ilu on meie päevades!
21. Riiklike funktsioonide täitmine ühiskondlike organisatsioonide poolt.
22. Mis on abstraksionism kunstis?
23. Elule sisu andmine.
24. Meie ühiskonnas ei ole eelistatud elukutseid.
25. Põllumajandusspetsialisti kutseeetikast.
26. Kommunistliku töö brigaad, selle tekkimine ja tähtsus üldrahvalikus võitluses üleminekul kommunismile.
27. Sõprusest ja armastusest. Perekond ja abielu.
28. Missuguse kodu ma endale rajan?
29. Kas inimesel on saatus?
30. Uni ja unenäod.
31. Austa hallpead, kummarda kulupead!
32. Mis on südametunnistus?

IV kursus

1. Head kombed peavad kujunema harjumuseks.
2. Ärge sattuge kelmide küüsi!
3. Riik ja kommunism.
4. Vabariigi põllumajandustöötajate materiaalse heaolu kasv.
5. Materiaalse huvitatuse printsiibi rakendamine põllumajanduses.
6. Abiellutagu alles siis, kui selleks on kujunenud vajalikud tingimused!
7. Abielu kõlbeliseks aluseks on armastus ja vastastikune kooskõla.
8. Proletaarne internatsionalism on solidaarsus kõigi maade töötajatega.
9. Rahu ja sõprus rahvaste vahel.
10. Reisimuljeid sotsialismimaadest ja kapitalistlikest riikidest.
11. Edasiõppimine ja selle tähtsus.
12. Kultuur ja tsivilisatsioon.
13. Kommunism kui ühiskonna ideaal.
14. Töö moraalsete stiimulite arendamine kui tulevikuinimese kujunemise tähtsaim tingimus.
15. Meie «majakad».
16. Ei koht ega seisus, vaid väärikus on aare.
17. Matkates mööda kodumaad.
18. Kodanlik natsionalism ja šovinism.
19. Kangelased ei sure.
20. Võitlus tehnilise progressi eest põllumajanduses.
21. Noorte suvepäevad kommunistliku kasvatustöö vormina.

Tuleb pidada soovitavaks mõnede teemade planeerimist tsüklitena, näiteks

- 1) vestlus «Töös peitub õnn»,
- 2) kohtumine tööeesrindlastega,
- 3) vastavasisulise etenduse või filmi ühisvaatus,
- 4) milline peab olema hea põllumajandusspetsialist?

Teemade käsitus tuleks siduda elust võetud näidetega, faktilise materjaliga kommunistliku ülesehitustöö praktikast, peamiselt põllumajandusest.

6. Õpetaja ainetööplaani koostamisest

Õpetaja ainetööplaani on juhend konkreetse aine õpetamiseks. Ainetööplaani koostamine on loominguiline töö, mis nõuab õppejõult planeeritava õppeaine programmi põhjalikku tundmist, õppe- ja perioodilise kirjanduse hoolikat valikut. Seejuures tuleb arvestada ka tehnikumi materiaalsed baasi, millele saab toetuda vastava õppeaine õpetamisel. Tingimata on vajalik teada teoreetiliste ja praktiliste tundide arvu üksikute programmiteemade kohta.

Nende andmete alusel jaotab õpetaja õppeaine semestrite järgi, planeerib vajalikud kontrolltööd ja tunnid tootmises, iseseisva töö tunnid, kohtumistunnid, kinotunnid, ekskursioonid ja teised töövormid.

Ainetööplaani koostatakse järgmise vormi kohaselt:

Tunni jrk. nr.	Teema ja alateema	Tundide arv				Näitlikud õppevahendid	Õpetaja kasutatav kirjandus
		Teoreet.		Praktil.			
		Stats.	Kaugõpe	Stats.	Kaugõpe		

Kui tehnikumi juures töötab kaugõppeosakond, ei ole vaja koostada lisatööplaane, vaid vastavates tööplaani veergudes näidatakse eraldi teoreetiliste ja praktiliste tundide arv tööks kaugõppeosakonna õpilastega.

Kui planeeritavat õppeainet õpitakse rohkem kui ühe semestri jooksul, tuleb erilist tähelepanu pöörata aine planeerimise terviklikkusele. Tuleb pidada soovitatavaks, et semester lõpeks tervikliku ainelõigu läbivõtmisega.

Kui planeeritavat õppeainet õpitakse üheaegselt mitmel erialal ühe ja sama programmi alusel, sama või veidi erineva tundide arvuga, võib koostada ühise tööplaani. Kui aga programmid on erinevad või on suured erinevused tundide arvus, tuleb koostada tööplaani eraldi iga eriala jaoks.

Kui ühe ja sama programmi ning tundide arvuga ainet annavad mitu õpetajat, tuleks ainekomisjonis eri õpetajate tööplaani põhijoontes kooskõlastada. Arvestades klassikollektiivide individuaalseid iseärasusi, võib lubada

tööplaanides metoodiliselt põhjendatud erinevusi (erinev kontrolltööde arv, mõningad erinevused ajabilansis ühe või teise teema käsitlemisel jne.). Sellises olukorras koostatakse mõnedes kesk-eriõppeasutustes ainetööplaan kollektiivselt, mille koopiad jagatakse kõigile antud õppeaine õpetajatele.

Tööplaani arutatakse ainekomisjonis ja kinnitatakse õppealajuhataja poolt. Ainekomisjoni koosolekul tuleb protokollida kõik programmi täiendused ning muudatused, mis võeti tööplaani sisse.

Tööplaani «Teema ja alateemad» veerus tuleb programm lahti mõtestada 2-tunniliste lõikudena. Kasutu ning formaalne on mõnede õpetajate poolt praktiseeritav programmi üldiste teemade mehaaniline ülekanndmine tööplaani koos programmis vastavale teemale määratud tundide arvu märkimisega.

Näitlike õppevahendite planeerimisel tuleks näidata, millist konkreetset õppevahendit on kavas kasutada ühe või teise alateema käsitlemisel.

Tööplaani veerus «Soovitatav kirjandus» näidatakse õppevahendi või õpiku nimetus, autor, väljaandmise aasta ja peatükid ning leheküljed, mis kuuluvad vastava tunni-tema käsitluse juurde.

Tunnitööplaani koostab õpetaja iga tunni eel vabas vormis, võttes aluseks ainetööplaani ja programmi. Olevalt õpetaja kogemustest antud aine õpetamisel toob õpetaja tunnitööplaanis kas ainult aine käsitluse plaani või koostab tunnikonspekti. Tunnitööplaanist selgub ka tunni vorm, mainitakse vajalikud näitlikud õppevahendid, küsimused aine kinnistamiseks ja kodune ülesanne õpilastele.

Tunnitööplaani koostamine on kohustuslik igale õpetajale, kuid plaani vorm ning sisu sõltuvad ühe või teise pedagoogi kogemustest. Igal juhul peab plaan olema põhjalikult metoodiliselt läbi mõeldud.

7. Õpetajate individuaaltööplaanid

Õpetajate individuaaltööplaanides kajastub õpetajate pedagoogiline ning ühiskondlik töö ja kvalifikatsiooni tõstmine. Individuaaltööplaani koostab endale iga õpetaja. Tööplaan koosneb viiest osast.

Esimesest osast selgub õpetaja pedagoogiline koormus planeeritaval õppeaastal (tunnid, eksamid, kontrolltööde retsenseerimine, tootmis- ja õppepraktika juhendamise, kursuseprojektide ja tootmispraktika aruannete retsenseerimine) nii statsionaarses kui ka kaugõppeosakonnas.

Teises osas fikseeritakse pedagoogiline töö seoses õppekabinettide ja nende juures töötavate aineringide juhtimisega.

Kolmas osa kajastab õpetajate metoodilist tööd.

Neljandas osas planeeritakse teadmiste täiendamise üritused.

Viiendas osas kavandatakse õpetaja ühiskondlik ja loenguline töö.

Õpetajate individuaaltööplaanide koostamisega kaob mõte õpetajate nn. enesetäiendamise plaanidel, sest individuaalplaanides kajastub nii õpetajate erialaline kui ka pedagoogiline enesetäiendamine. Lisaks sellele peegeldab õpetajate ideelis-poliitiliste teadmiste täiendamist õpetajate poliitringi tööplaan.

Õppe- ja kasvatustöö plaani täitmise kontrollist

Plaani koostamine on alles õppe- ja kasvatustöö esimene etapp. Hästi läbimõeldud tööplaan on oluliseks eeltingimuseks edukale tööle, mis nõuab kogu õppeasutuse kollektiivi aktiivset osa püstitatud ülesannete täitmisel. Käesolevas töös ei käsitleta õppe- ja kasvatustöö organiseerimist ning analüüsi, sest see probleemistik oma ulatuslikkusega nõuab iseseisvat uurimistööd. Siinjuures olgu märgitud vaid mõned üldised soovitusel õppe- ja kasvatustöö plaani täitmise kontrollimiseks.

Õppe- ja kasvatustöö kontrollimist ning analüüsi on kolme liiki:

- 1) jooksev analüüs,
- 2) perioodiline analüüs,
- 3) kokkuvõtlik ehk koondanalüüs.

Eriti tähtis on õppe- ja kasvatustöös jooksev, igapäevane kontroll. Jooksva kontrollimisega on võimalik operatiivselt võtta tarvitusele abinõusid töös esinevate kitsaskohtade likvideerimiseks.

Jooksvaks analüüsiks tehnikumi juhtkond kontrollib õppetunde, ka külastavad õpetajad ise vastastikku üksteise tunde. Siin ei tohi lubada ebajärjekindlust, kampaanialikkust. See ainult häiriks õppetööd ega võimaldaks teha küllalt objektiivseid järeldusi õpetamise taseme kohta. Jooksva kontrolli käigus tuleks õppeasutuse juhtkonnal ja ainekomisjonide esimeestel vestelda õppekabinettide ja ringide juhatajate ning teiste õppe- ja kasvatustöö eest vastutajatega nende abistamiseks töös esinevate kitsaskohtade likvideerimisel.

Perioodilisi analüüse tehakse teatud ajavahemike järel, olles ühe või teise õppe- ja kasvatustöö lõigu süvendatud analüüsiks, näiteks ainekomisjonide, raamatukogu-, sporditöö ja õppeedukuse analüüsid, klassijuhatajate aruanded jt. Perioodilised analüüsid täiendavad jooksvat analüüsi.

Koondanalüüs on põhjalik ning terviklik õppe- ja kasvatustöö hinnang semestri või õppeaasta kohta. Siin tulevad vaatluse alla kõik tööloigud. Just õppeaasta koondanalüüs ongi üheks lähtealuseks järgmise õppeaasta tööplaani koostamisel. Kahjuks piirduakse tihti ainult õppeedukuse taseme kvantitatiivse fikseerimisega, analüüsimate õppe- ja kasvatustöö kvalitatiivseid külgi, madala ja kõrge õppeedukuse põhjusi, kõigi tehnikumisestest õppe- ja kasvatustöö organite tööd tervikuna.

Jooksev, perioodiline ja koondanalüüs täiendavad vastastikku üksteist ja moodustavad tervikuna mõiste õppe- ja kasvatustöö analüüs.

Järelkult õppe- ja kasvatustöö nõuetekohaseks kontrollimiseks ning analüüsimiseks tuleb oskuslikult kasutada kõiki nimetatud kolme analüüsivormi.

TÖÖPLAANIDE NÄIDISED
Pedagoogilise nõukogu tööplaan

Aeg	Päevakord	Vastutaja	Märkus
1	2	3	4
sept.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eelmise õppeaasta õppe- ja kasvatustöö analüüs 2. Eeloleva õppeaasta õppe- ja kasvatustöö plaani arutelu ning kinditamine 	<p>direktor õppealajuhataja</p>	
okt.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunistlikust kasvatuses I ja II kursusel 2. Komsomolitööst tehnikumis 	<p>õppealajuhataja komsomoliorganisatsiooni sekretär</p>	
nov.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Õppeedukus ning distsipliin tehnikumis ja abirõud õppeedukuse parendamiseks 2. Raamatukogutöö analüüs 	<p>õppealajuhataja raamatukogujuhataja</p>	
dets.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ühiskonnateaduste õpetamise olukorrast tehnikumis ning sotsiaal-ökonomiliste ainete õppekabineti töö analüüs 2. Üld- ja eriainetevahelise seose loomisest 3. Poliitinformatsioonide vormidest 	<p>direktor, aine-komisjoni esimees, sotsiaal-ökonomiliste ainete õppekabineti juhataja õppealajuhataja</p>	

1	2	3	4
jaan.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poliitinformatsioonide vormid ja meetodid ning nende efektiivsuse võrdlemine 2. Riigieksamite tulemuste analüüs 3. Üldainete komisjoni tööst 	<p>õppealajuhataja</p> <p>riigieksamikomisjon joni esimees</p> <p>ainekomisjon joni esimees</p>	
veebr.	<ol style="list-style-type: none"> 1. I semestri õppe- ja kasvatustöö analüüs 	õppealajuhataja	
märts	<ol style="list-style-type: none"> 1. Järeldusi üld- ja eriainete tundide kontrollimise tulemustest 2. Kommunistlikust kasvatustööst III ja IV kursusel 	õppealajuhataja	
apr.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kehakultuuritööst tehnikumis ning ettevalmistusest suvespartakiaadiks 2. Partei ja valitsuse viimastest otsustest tulenevaid ülesandeid õppe- ja kasvatustöö täiustamiseks tehnikumis 	<p>kehalise kasvataja</p> <p>õpetaja</p> <p>direktor</p>	
mai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasvatustööst ühiselamus ja õpilaste vaba aja veetmisest 2. Eriainete komisjoni töö analüüs 	<p>ühiselamu nõukogu</p> <p>tööd juhendav</p> <p>õpetaja</p>	
juuni	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaugõppeosakonna töö analüüs 2. Õpilaste praktilise väljaõppe ja ohutustehnika olukorrast sovhoostehnikumis 	<p>kaugõppeosakonna</p> <p>juhataja</p> <p>tootmisjuhataja</p>	
juuli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kogemusi pedagoogilise kollektiivi ja tootmisspetsialistide koostööst sovhoostehnikumis 	õppealajuhataja	

Üldainete komisjoni tööplaani

I. Tööplaani läbivaatamine

1. Ainekomisjoni tööplaani läbivaatamine.
2. Õppeainete tööplaani läbivaatamine.
3. Kabinettide ja ringide tööplaani läbivaatamine.

II. Lahtised tunnid ja tundide vastastikune külastamine

Tundide vastastikused külastamised:

eesti keel ja kirjandus	—	vene keel ja kirjandus	november
võõrkeel	—	vene keel	detsember
ajalugu, ühiskonnaõpetus	—	botaanika	veebruar
matemaatika	—	füüsika	märts
botaanika	—	keemia	aprill

Lahtised tunnid: I semestril — eesti keel ja kirjandus
II „ — ajalugu.

III. Õpetajate metoodiliste tööde arutelu ja töökogemuste üldistamine

Kuulata ja läbi arutada järgmised metoodilised tööd:

1. Sõnavara rikastamisest ja kinnistamisest võõrkeeles
2. Õpilaste küsitlemise ja hindamise metoodikast vene keele tunnis.
3. Peastarvutamine matemaatika tundides.
4. Botaanika teoreetiliste tundide näitlikustamine.
5. Õppekäigud ja ekskursioonid ühiskonnaõpetuse õpetamiseks.
6. Materialistliku maailmavaate kujundamine füüsika õpetamisel.
7. A. Hindi loomingu käsitlemine tehnikumides.

IV. Eksamiplüüsi ja programmide läbivaatamine

Täiendused ning muudatused kaugõppeosakonna õpilaste matemaatika programmis ja metoodilises juhendis.

V. Õppeedukuse ja õpetamise kvaliteedi analüüs

1. Kontrolltööde vigade analüüs matemaatikas, füüsikas.
2. «Võtteid ja meetodeid, mida kasutan töös nõrgalt edasijõudvate õpilastega vene keele õpetamisel».
3. Eesti keele ja kirjanduse kabineti ja ringi töö analüüs.
4. Sotsiaal-ökonomiliste ainete kabineti töö analüüs.

VI. Ainekomisjoni koosolekud ja nende päevakorrad

Aeg	Päevakord	Vastutaja	Märkus
1	2	3	4
sept.	Tööplaanide läbivaatamine 1. Ainekomisjoni tööplaani läbivaatamine 2. Õppeainete tööplaanide läbivaatamine 3. Kabinettide ja ringide tööplaanide läbivaatamine	ainekomisjoni esimees, aineõpetaja kabinetide ja ringide juhatajad	
okt.	1. Muudatused ning täiendused kaugõppeosakonna õpilaste matemaatika programmis ja metoodilises juhendis 2. Kontrolltööde vigade analüüs matemaatikas ja füüsikas. Abinõud õppeedukuse parendamiseks nimetatud ainetes	matemaatika- ja füüsikaõpetajad	
nov.	1. Eesti keele lahtise tunni analüüs 2. Eesti kirjanduse kabinet ja ringi töö analüüs	kirjanduskabineti juhataja	
dets.	1. Ekskursioon N tehnikumi üldainete komisjoni ja õppekabinettidega tutvumiseks. Ühine arutelu koos N tehnikumi õpetajatega	ainekomisjoni esimees	
jaan.	1. Metoodilise töö «Peastarvutamine matemaatika tundides» ettekandmine ja arutelu 2. Metoodiline töö «Sõnavara rikastamisest võõrkeeles»	matemaatikaõpetaja võõrkeelesõpetaja	

1	2	3	4
veebr.	1. Ettekanne «Milliseid võtteid ja meetodeid kasutan nõrgalt edasijõudvate õpilastega». Järgneb arutelu töökogemuste vahetamiseks 2. Metoodiline töö «Õpilaste küsitlemise ja hindamise metoodikast vene keele tunnis»	keemia-õpetaja, aine-õpetaja vene keele õpetaja	
märts	1. Ajaloo lahtise tunni arutelu 2. Metoodiline töö «Õppekäigud ja ekskursioonid ühiskonnaõpetuse õpetamiseks» 3. Sotsiaal-ökonomiliste ainete kabineti töö analüüs	aine-õpetaja „ kabineti juhataja	
apr.	1. Metoodiline töö «Botaanika teoreetiliste tundide näitlikustamisest» 2. Eksamipiletite läbivaatamine ja kinnitamine üldainetes	botaanika-õpetaja aine-õpetaja	
mai	1. Õppeedukuse analüüs vene keele õppimisel 2. A. Hindi loomingu käsitlemine tehnikumis	aine-õpetaja aine-õpetaja	
juuni	1. Ekskursioon N ettevõttesse (asutusse) õpetajate üldiste teadmiste täiendamiseks		

Eriainete komisjoni tööplaan

Aeg	Päevakord	Vastutaja	Märkused
1	2	3	4
okt.	I. Tööplaanide läbivaatamine		
veebr.	1. Ainetööplaanide läbivaatamine		
okt.	2. Õppekabinettide ja aineringide tööplaanide läbivaatamine		
	3. Ainekomisjonide tööplaanide läbivaatamine		
	II. Eksamipiletite ja programmide läbivaatamine		
nov.	1. Õppepraktika programmide ja graafiku läbivaatamine		
dets. mai	2. Kordamisküsimuste läbivaatamine		
jaan.	3. Eksamipiletite läbivaatamine		
	III. Lahtiste tundide ja tundide vastastikune külastamine		
dets.	1. Veisekasvatuse lahtise tunni analüüs		
mai	2. Veterinaaria aluste lahtise tunni analüüs		
mai	3. Tundide vastastikuse külastamise graafik:		
nov.	a) veisekasvatus—piirandus		
dets.	b) veterinaaria alused — põllumajandusloomade kunstlik seemendus		
veebr.	c) zoothügieen — põllumajandusloomade anatoomia ja füsioloogia		
märts	d) põllumajandusettevõtete ökonoomika ja organiseerimine—söödatootmine		
apr.	e) seakasvatus — linnukasvatus		
	IV. Õpetajate metoodiliste tööde arutelu		
apr.	1. Ettekanne «Minu kogemusi tehniliste vahendite kasutamisel piimanduse teoreetilistes tundides»		

1	2	3	4
märts	2. Ettekanne «Milliseid tunnivorme kasutan põllumajandusloomade kunstliku seemenduse õpetamisel»		
sept.	3. Zoohügieeni ja veterinaaria õpiku koostamine		
dets.	4. Teema «Põllumajandusloomade konstitutsiooni ja eksterjööri» käsitlemine		
apr.	5. Füsioloogia laboratoorsete tööde juhend 6. Tööpraktika programm zootehnika erialale		
dets.	7. Tootmispraktika programm zootehnika erialale 8. Üldloomakasvatuse õppe- ja praktiliste tööde loetelu ja tööjuhised		
mai	9. Ettekanne «Milliseid küsitlusviise kasutan põllumajandusloomade anatoomia ja füsioloogia tunnis»		
juuli	10. Ekskursioon Eesti LVTU Instituudi majandisse (Tartu näidissovhoosi veisekasvatuse süsteemiga tutvumine) 11. Võtta osa tootmisvalitsuse piirkonna zootehnikute nõupidamistest		
juuni	12. Õpetamise ja kasvatamise ühendamise võimalustest põllumajanduse ökonoomika ja organiseerimise õpetamisel		
	V. Õppeedukuse, õpetamise kvaliteedi ja õppekabinettide töö analüüsid		
nov.	1. Õppepraktika organiseerimine		
jaan.	2. Mehhaniseerimise õppekabineti töö analüüs 3. Dežuurpraktika korraldamisest		
veebr.	4. Tootmispraktika tulemustest		
märts	5. Loomakasvatuse õppekabineti töö analüüs		

1	2	3	4
sept.	<p>6. Sovhoostehnikumi õpilaste ja lõpetajate töötulemustest tootmises ning sellest tulenevaid järeldusi eriainetes õpetamise parandamiseks</p> <p>7. Järeldusi eriainetes tundide kontrollimise tulemustest.</p> <p>8. Õppeedukus seakasvatases ja põllumajandusloomade kunstlikus seemenduses</p> <p>VI. Ainekomisjoni koosolekud ja nende päevakorrad</p> <p>1. I semestri ainetööplaanide läbivaatamine</p> <p>2. Õppekabinettide ja aineringide tööplaanide läbivaatamine</p> <p>3. Ainekomisjoni tööplaani läbivaatamine</p>	aine- komis- joni esimees	
okt.	<p>1. Õppepraktika programmide ja graafiku läbivaatamine</p> <p>2. Õppepraktika organiseerimisest ning õppe- ja tootmistöö kooskõlastamisest</p>	õppeala- juhataja, aine- õpetajad, peaspetsialistid	
nov.	<p>1. Järeldusi eriainetes kontrollimise tulemustest</p>		
dets.	<p>1. Valminud metoodiliste tööde läbivaatamine ja hinnangu andmine</p> <p>2. Veisekasvatuse lahtise tunni analüüs</p> <p>3. Kordamisküsimuste läbivaatamine</p>	<p>autorid, oponendid</p> <p>aine- õpetaja, ainekomis- joni esi- mees</p>	

1	2	3	4
jaan.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dežuurpraktika korraldamisest 2. Mehhaniseerimise õppekabineti töö aruanne 3. Riigieksamite piletite läbivaatamine 	praktika juhataja kabineti juhataja aine-õpetajad	
veebr.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tootmispraktika tulemused 2. II semestri ainetööplaanide läbivaatamine 3. Ettekanne «Minu kogemusi tehniliste vahendite kasutamisel piimanduse teoreetilistes tundides» 	tootmispraktika juhataja aine-õpetajad aine-õpetaja	
märts	<ol style="list-style-type: none"> 1. Loomakasvatuse õppekabineti töö analüüs 2. Ettekanne «Milliseid tunnivorme kasutan põllumajandusloomade kunstliku seemenduse õpetamisel» 	kabineti juhataja aine-õpetaja	
apr.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valminud meetoodiliste tööde arutelu 2. Sovhoostehnikumi õpilaste ja lõpetajate töötulemustest tootmises ning sellest tulenevaid järeldusi eriainetes õpetamise taseme tõstmiseks 	autorid, oponendid õppeala-juhataja	
mai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Veterinaaria aluste lahtise tunni analüüs N sovhoostehnikumi veterinaaria õpetajate osavõtul 2. Ettekanne «Milliseid küsitlusviise kasutan põllumajandusloomade anatoomia ja füsioloogia õpetamisel» 3. Kordamisküsimuste läbivaatamine 	aine-õpetaja, ainekomisjoni esimees aine-õpetaja „	

1	2	3	4
juuni	1. Põllumajandusettevõtete ökonoomika ja organiseerimise õppeaine õpetamise seostamisest NLKP kongresside ja pleenumite materjalidega 2. Metoodiliste tööde arutelu 3. Eksamipiletite läbivaatamine	aine-õpetaja autor, oponentid aine-õpetaja	

Komsomoliorganisatsiooni tööplaan

1	2	3	4
	I. Kommunistliku kasvatustöö vormid ja meetodid klassivälises töös		
	A) Proletaarse internatsionalismi ja nõukogude patriotismi kasvatamine		
	1. Organiseerida rahvaste sõpruse klubi	sekretär	
sept.	2. Igal komsomoligrupil luua sidemed vähemalt ühe vennasvabariigi tehnikumiga	„	
okt.	3. Sõprussidemete kaardi kujundamine	klubi juhatus	
nov.	4. Rahvaste sõpruse nurga sisustamine	„	
kordkuus	5. Elav ajaleht «Meie sõbrad liiduvabariikidest»	komsomoligrupid	
juuni	6. Kohtumisõhtu sõpradega vennasvabariikidest	sekretär, klubi juhataja	
dets.	7. Konverents teemal «Nõukogude patriotism ja proletaarne internatsionalism»:	sotsiaalsootsiaalliste ainetöe õppekabineti juhataja	
	a) nõukogude patriotismi ja internatsionalismi olemus		
	b) natsionalismi ja šovinismi reaktsiooniline olemus		
	c) rahvuslikust eneseväarikustundest ja väikekodanlikust kummardamisest välismaa ees		
veebr.	8. Kohtumisõhtu vanade revolutsioonäridega	komitee liige	
	B) Esteetiline kasvatus		
okt.	1. Loeng «Kunstiliigid». Kohtumine maalikunstnikega	komitee liige	
nov.	2. Teemaatilised õhtud:		
	a) vestleme muusikažanridest	komitee liige	
dets.	b) õpime kuulama tõsist muusikat		

1	2	3	4
kord kuus	3. Teatri ja kino ühiskülastused ja arutelud	sekretär	
märts	4. Lugejate konverents «Kuidas ja mida lugeda»	komitee liige, kirjandus-õpetaja	
jaan.	5. Viktoriin «Parim kaasaja kirjanduse tundja»	komitee liige	
apr.	6. Kohtumisõhtu «Vanemuise» näitlejatega	komitee liige	
mai	7. Kohtumisõhtu kirjanik R. Sirgega	„	
2 korda kuus	8. Puhkeõhtute organiseerimine	sekretär	
jaan. märts	9. Õpilaste isetegevuse olümpiaadi organiseerimine	„	
apr.	10. Tantsukursuste organiseerimine	komitee liige	
	C) Töökasvatus		
	1. Osavõtt ühiskondlikult kasulikust tööst: koolihoonete korrastamisest, õppe- ja spordibaaside ning töökodade laiendamisest ja abistamisest. Igal kommunistlikul noorel teha 20 tundi ühiskondlikult kasulikku tööd		
	2. Kommunistliku liikumise organiseerimine:		
	a) välja töötada kohustused «kommunistliku töö klassi» nimetuse saamiseks		
	b) kontrollida «kommunistliku töö klassi» nimetust taotleva zootehnika II kursuse komsomoligrupi tööd praktilika perioodil		
	D) Sporditöö		
sept.	1. Loeng-film «Olümpiamängud Tokios»	komitee liige	
nov.	2. Kohtumine meistersportlastega	komitee liige	

1	2	3	4
mai	3. Sõpruskohtumine võrkpallis naaberkoolidega	komitee liige	
	E) Muud üritused		
sept.	1. Traditsioonide loomine:	sekretär	
	a) esimene koolipäev	"	
	b) passide pidulik kätteandmine	"	
	c) kohtumine endiste lõpetajatega ja tehnikumide tutvustamine üldhariduslikele koolidele	"	
juuni	d) pidulik komsomolipiletite kätteandmine	"	
	e) riiklike tähtpäevade tähistamine:	komitee liige	
okt.	komsomoli aastapäeva tähistamine (kogu kava)	komitee	
nov.	Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva tähistamine (isetegevus)	"	
dets.	konstitutsioonipäeva tähistamine (agitbrigaadi esinemine)	"	
märts	rahvusvahelise naistepäeva puhul ettekande «Ema inimese eluteel» esitamine	komitee liige	
mai	maipühadeks saali dekoreerimine	"	
2 korda kuus	2. Seinalehe väljaandmine		
	3. Viktoriinid:		
veebr.	a) rajooni ja vabariigi eesrindlasi põllumajandussaaduste tootmisel	"	
apr.	b) parim sise- ja välispoliitiliste sündmuste tundja	"	
pidev	4. Näitliku agitatsiooni korraldamine ühiselamus	"	
	II. Õppeedukus ja distsipliin		
jaan.	1. Analüüsida mahajäämuse põhjusi, õpilaste päevarežiimi täitmist, õpilaste iseseisva töö kogemusi I ja II, III ja IV kursusel	sekretär	
mai pidev	2. Puudumiste kontroll	komitee liige	

1	2	3	4
pidev	3. Kontrollida õpilaste käitumist tehnikumis ning väljaspool tehnikumi	"	
III. Töö komsomoliaktiiviga			
okt.	1. Seminar grupi sekretäridele: a) komsomoli arvestusest ja aruandlusest	sekretär	
veebr.	b) grupi päevikute pidamisest	"	
pidev	2. Šeflustöö: a) abistada kolhoosi veterinaar-sel teenindamisel	komitee liige	
apr.	b) tehnikumi agitbrigaadi esine-mine kolhoosis «Tee Kom-munismile»	"	
pidev	c) korraldada kolhoosi looma-kasvatusfarmides näitlikku agitatsiooni	"	
nov.	d) pidada ühiseid spordivõistlusi ja isetegevusõhtuid (võrk- ja korvpallis, lauatenнисes) kolhoosi «Tee Kommunismile» noortega	"	
IV. Organisatsiooniline töö			
okt.	1. Seada korda komsomoli doku-mentatsioon	sekretär	
pidev	2. Teha selgitustööd komsomolirida-de kasvuks	"	
	3. Regulaarselt pidada komsomoli üldkoosolekuid ning komitee koosolekuid	"	
Komitee koosolekutel analüüsida:			
nov.	a) gruppide tööd	"	
dets.	b) ÜEK tööd	"	
jaan.	c) komsomoliprožektori tööd	"	
veebr.	d) isetegevusringide ja spordi-tööd	"	
pidev	e) sotsialistliku võistluse tulemusi	"	
pidev	f) ajalehtede tellimist ja luge-mist	"	

Pedagoogikakabineti tööplaan

1	2	3	4
pidev	1. Õpetajate metoodiliste tööde säilitamine	kabineti juhataja	
”	2. Tehnikumi õppe- ja kasvatustööde peegeldava dokumentatsiooni täiendamine (tootmis-pedagoogilise nõukogu otsused, ainekomisjonide koosolekute otsused, õppekasvatustöö plaanid ja aruanded, seadusandlikud materjalid õppe- ja kasvatustöö kohta, näidised tööplaanidest jne.)	”	
”	3. Andmete ja materjalide kogumine õpetajate kvalifikatsiooni tõstmise kohta	”	
”	4. Isetegevusõhtute repertuaari kogu täiendamine	”	
”	5. Kartoteegi täiendamine andmetega pedagoogilis-metoodilise kirjanduse kohta: a) kartoteek ajalehtedest (temaatiline) b) kartoteek ajakirjadest (temaatiline)	”	
iga kuu	6. Seinatahvlil «Pedagoogilised uudised» väljaandmine	kabineti juhataja	
pidev	7. Kasvatustöökõks vajalike kollektsoonide loomine ja täiendamine:	”	
pidev	a) fonoteek temaatilistest heliplaatidest b) filmoteek c) teatmekirjandust ekskursioonide korraldamiseks d) fotosid, artikleid stendide kujundamiseks		
veebr.	8. Näitus õpilaste omavalmistatud õppevahenditest	kabineti juhataja, õpilasaktiiv	
nov.	9. Ettekanded:		
märts	a) õpetamise efektiivsuse tõstmisest b) ülevaade uusimast pedagoogilisest kirjandusest	õppealajuhataja	

1	2	3	4
dets.	<p>10. Tehnikumisene konverents teemal «Kõlbelise kasvatusel printsiipidest ja meetoditest»:</p> <p>a) veennismeetod kõlbelises kasvatuses</p> <p>b) ergutused ja karistused</p> <p>c) kõlbeline kasvatus õppetöös</p> <p>d) kõlbeline kasvatus klassivälises töös</p> <p>e) noorsoo-organisatsioonide osa kõlbelises kasvatuses</p> <p>Kutsuda konverentsile N tehnikumi õpetajad ja paluda neilt ettekanne teemal «Noorsoo-organisatsioonide osa kõlbelises kasvatuses»</p>	kabineti juhataja, klassi-juhatajad	
pidev	<p>11. Kirjavahetuse pidamine tehnikumi lõpetanutega. Huvitavamate kirjade säilitamine ja nende kasutamine klassijuhataja tundides, näiteks «Meie eriala» käsitlemisel</p>	kabineti õpilas-aktiiv	
mai	<p>12. Ekskursioon N tehnikumi pedagoogikakabineti tööga tutvumiseks ja kogemuste vahetamiseks</p>	õpetaja	
apr.	<p>13. Oma tehnikumi elu tutvustava fotoalbumi koostamine</p> <p>Õpetajate metoodiliste tööde aastaraamatu koostamine</p>	kabineti juhataja ”	
juuni	<p>14. Ekskursioon N linna kunstinaistusele</p>	”	

Sotsiaal-ökonoomiliste ainete kabineti tööplaan

Aeg	Päevakord	Vastutaja	Märkused
1	2	3	4
	I. Õppemateriaalse baasi täiendamine ja korrastamine	kabineti õpilasaktiiv	
okt.	1. Valmistada järgmised õppevahendid:		
nov.	a) skeem «Kohalikud võimuorganid»		
dets.	b) skeem «NSVL kõrgemad riigivõimu ja valitsemise organid»		
veebr.	c) tabel «NLKP organisatsiooniline ehitus»		
apr.	d) diagramme ja skeeme NSVL rahvamajanduse kasvutempo kohta aastail 1960—1980		
nov.	2. Parandada kaardid:		
jaan.	a) maailma poliitiline kaart		
märts	b) Venemaa pärast 1861. a.		
pid	c) NSVL Euroopa-osa füüsiline kaart	kabineti juhataja	
pid	3. Filmoteegi täiendamine ja kartoteegi pidamine	aineõpetaja	
pid	4. Sisse seada mapid väljalõigete ja fotodega teemal:	kabineti juhataja	
	a) «NSVL majanduse ja kultuuri areng»		
	b) «Eesti NSV majanduse ja kultuuri areng»		
	c) «Rahvademokraatiamaade majanduse ja kultuuri areng»		
	d) «Tähtsarnaid sündmusi kapitalistlikes maades»		
pid	5. Kartoteegi (või nimekirja) pidamine olemasolevate õppevahendite kohta	kabineti õpilasaktiiv	
okt.	6. Soovitatava erialase ja ilukirjanduse nimekirja koostamine sotsiaal-ökonoomiliste ainete kohta	ühiskonnaõpetuse õpetaja	

1	2	3	4
	II. Õppekabineti ruumide kujundamine ja näitlik agitatsioon		
pidev	1. Poliitilise «dežuurkaardi» väljandmine ning materjalide uuendamise	kabineti juhataja, õpilasaktiiv	
»	2. Stend «Meie tähtpäevad» (riigi-, ühiskonnategelaste, vanade revolutsionääride tähtpäevade puhul)	»	
apr.	3. Stend V. I. Lenini elust ja tööst (Lenini mälestuspäevaks)	õpilasaktiiv	
juuli	4. Fotonäitus «25 aastat Nõukogude Eestit»		
	III. Konsultatsioonide korraldamine		
iga nädal	a) ühiskonnaõpetuses esmaspäeviti kl. 14—16 b) ajaloos teisipäeviti kl. 14—16 c) majandusgeograafias reedeti kl. 15—17	aineõpetajad	
	IV. Üritused		
nov.	1. Kohtumine miilitsatöötajatega teemal «Sotsialistlik riik ühiskondliku vara kaitsel»	kabineti juhataja	
veebr.	2. Ettekanne «Põllumajandus Saksa DV-s». Reisimuljeid turismimarkalt. Lektor N sovhoosi direktor	»	
apr.	3. Kõnevõistlus ühiskondlik-poliitilisel teemal	kabineti juhataja	
pidev	4. Õpilaste poliitringi juhendamine	»	
pidev	5. Koos ühinguga «Teadus» õpilaste lektoritegrupi juhendamine. Kindlustada õpilaste lektoritegrupi liikmete esinemised loengute, vestlustega 2 korda kuus	»	

Loomakasvatuse õppekabineti tööplan

1	2	3	4
pidev	<p>I. Õppemateriaalse baasi täiendamine ning korrastamine</p> <p>A) Õppevahendite juurde-soetamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. LETI-55 — 1 2. Arvelaudu — 16 tk. 3. Perfokaarte — 25 tk. 4. Arvutuslükateid — 16 tk. 5. Mõõdulinte 3 m — 5 tk. 6. Mõõdulinte 10—15 m — 5 tk. 7. Söödaproovide purke — 50 tk. 8. Stoppereid — 10 tk. 9. Valged kitlid — 15 tk. 10. Tumedad kitlid — 15 tk. 11. Looma puhastamise vahendid — 20 kompl. 12. Loomakasvatuslikke diafilme — võimaluse järgi 13. Herbaarium mürgistest taimedest 14. Söödaproovid: <ol style="list-style-type: none"> a) kombineeritud söödad eri loomaliikidele b) starter- ja prestartersöödad c) mineraalsöödad d) antibiootikumid, hormoonid e) biostimulaatorite kuivpreparaadid f) valgu aseained 15. Zootehnilise algdokumentatsiooni ja tõuaretuse arvestuse vormid 	kabineti juhataja	

1	2	3	4
nov. dets.	B) Õppevahendite valmistamine ja korrastamine 1. Tabelite valmistamine: a) «Eesti NSV-s rakendatav baasiline puhasvilla määr» b) «Loomade aastane söödavajadus»	õpilasaktiiv	
jaan.	c) «Veise ja sea tükeldamine GOST 7595-55 järgi» 2. Remontida tabelid: a) «Eesti mustakirjut tõugu lehmade mõõtmed» b) «Noorsigade söötmisnormid rasvanuumal» c) «Pörsaste eluskaalu ja ööpäevaste kaalujuurdekasvude muutumine dekaadide viisi»	„	
veebr.	3. Õppevahendite kartoteegi koostamine teemade kaupa 4. Õpilaste varustamine laboratoorsete-praktiliste tööde juhenditega	kabineti juhataja	
pidev	5. Erialase kirjanduse bibliograferimine õppeainete kaupa	„	
sept.	II. Ruumide kujundamine ja näitlik agitatsioon		
pidev	1. Õppekabineti laudade värvimine 2. Anda välja stende:	kabineti õpilasaktiiv kabineti õpilasaktiiv	
jaan.	a) «Uut loomakasvatuse alal» b) «Vabariigi loomakasvatuse eesrindlasi»		
iga kuu	3. Anda välja bulletään «Sovhoostehnikumi eesrindlased»	„	
veebr.	4. Koostada tabel «Loomakasvatussaaduste tootmise põhinäitajad sovhoostehnikumis»	„	

1	2	3	4
	III. Aineringi töö juhendamine (vt. aineringi tööplaani)		
	IV. Konsultatsioonid		
kol- ma- päev	1. Üldloomakasvatases	eraiainete õpetajad	
teisi- päev	2. Eriloomakasvatases		
	V. Muud üritused		
mai	1. Ekskursioon Orumäe tõuaise- kasvatuse sovhoosi	kabineti juhataja	
apr.	2. Ekskursioon Tallinna Linnu- vabrikusse	„	
märts	3. Kohtumine rajooni eesrindlas- tega	„	
juuni	4. Kohtumine N sovhoosi zootehni- kuga	„	
sept.	5. Sovhoostehnikumi abistamine rajooni põllumajandusnäitusest osavõtuks ettevalmistamisel	kabineti õpilas- aktiiv	
	Loomakasvatuse ringi tööplaani		
	I. Katsetööd		
õppe- aasta vältel	1. Piimatoodangu ja rasvaprotsendi sõltuvus looma vanusest	I, II kur- suse õpi- lased	
	2. Mikroelementide kasutamine veiste söödaratsioonis	III, IV kursuse õpilased	
	3. Põrsaste üleskasvatamine starter- söötadega		
	II. Referaadid		
veebr.	1. Esineda N farmi töötajate ees: «Kvaliteetse piima tootmine»	IV kursu- se õpila- sed, ringi juhendaja	
apr.	2. Esineda N farmi töötajate ees: «Rajooni parima lüpsja töövõt- ted»	III kur- suse õpi- lased, rin- gi juhen- dajad	

1	2	3	4
	III. Muud üritused		
dets.	1. Viktoriin loomakasvatusest	ringi liikmed	
veebr.	2. Kohtumisõhtu N tehnikumi loomakasvatuse ringi liikmetega	ringi juhataja	
märts	3. Põllumajanduslike võistluste korraldamine:	„	
jaan.	a) lüpsivõistlused		
apr.	b) loomade puhastamise võistlus		
	c) loomade boniteerimise võistlus		
	IV. Organisatsioonilised küsimused		
	A. Üldkoosolekud		
	1. Koosolek:		
okt.	a) kokkuvõtte loomakasvatuse ringi eelmise aasta töö tulemustest	ringi juhataja	
	b) uue juhatuse valimine		
	c) uue õppeaasta tööplaani arutamine ja ülesannete jagamine		
	2. Katsetööde käigust		
	B. Juhatuse koosolekud		
nov.	1. Viktoriini ettevalmistamine eriloomakasvatusest	ringi juhatus	
dets.	2. Loomade puhastamise võistluse ettevalmistus		
jaan.	3. Ettevalmistus kohtumisõhtuks N tehnikumi loomakasvatuse ringi liikmetega	„	
veebr.	4. Lüpsivõistluste korraldamisest	“	
märts	5. Loomade boniteerimise võistluste korraldamisest		

Ühiselamu nõukogu tööplaan

Aeg	Ürituse nimetus	Vastutaja	Märkused
1	2	3	4
I. Kasvatustöö ühiselamus			
üks kord kuus	1. Seinalehe ja välklehe väljaandmine	seinalehe toimetus	
okt.	2. Toavanemate seminar teemal «Ühiselamu tubade kujundamisest»	ühiselamu nõukogu aseesimees	
nov.	3. Loengud «Hügieenist ja tervishoiust»	ühiselamu nõukogu liige	
okt.—juuli	4. Sotsialistliku võistluse korraldamine tubade vahel puhtuse ja korra alal	„	
mai	5. Ühiselamute välisümbruse kaunistamine	majandusala eest vastutav liige	
II. Organisatsiooniline töö			
A. Üldkoosolek:			
okt.	a) ühiselamu nõukogu esimehe aruanne möödunud aasta tööst	ühiselamu nõukogu esimees	
	b) uue õppeaasta tööplani arutamine	„	
	c) ühiselamu uue nõukogu valimine	„	
B. Nõukogu koosolekud			
okt.	1. a) Maja-, korruse- ja toavanemate kinnitamine	ühiselamu nõukogu esimees	
	b) Sotsialistliku võistluse juhendi arutamine tubade korra ja puhtuse alal	ühiselamu nõukogu liige	
	2. a) Ühiselamu kodukorra arutamine	ühiselamu nõukogu liige	
	b) Õpilaste toitlustamise olukorrad	ühiselamu nõukogu aseesimees	

1	2	3	4
	3. Nõukogu liikmete aruanded vastavate tööloikude kohta	ühiselamu nõukogu liikmed	
jaan.	4. Tubadevahelise võistluse käigust sotsialistliku	sotsialistliku võistluse eest vastutav ühiselamu nõukogu liige	
mai	5. Puhtus ja kord ühiselamus	toa- vanemad	
apr.	6. Kevadistest heakorrastustöödest	majandusala eest vastutav ühiselamu nõukogu liige	
juuli	7. Tubadevahelise võistluse kokkuvõtteid sotsialistliku	sotsialistliku võistluse eest vastutav liige	

Muusikaringi tööplaan

I kursus

Muusikateooria

1. Muusika inimese kasvatajana	2 tundi
2. Noodiõpetuse alused	4 tundi
3. Muusikalised väljendusvahendid:	
a) meloodia, rütm, tempo	2 tundi
b) harmoonia	2 tundi
c) dünaamika, muusikaline kõne	2 tundi
4. Orkestrid ja orkestripillid	4 tundi
5. Koorid	2 tundi
6. Muusikavormid	4 tundi

Kokku 22 tundi

II kursus

Lääne-Euroopa klassikaline muusika

1. Kuidas mõista ja kuulata muusikat	2 tundi
2. Bach ja Händel	2 tundi
3. Viini klassikaline koolkond ja selle silmapaistvamad esindajad	4 tundi
4. Saksa romantikud (Schubert, Schumann, Mendelsohn)	2 tundi
5. Uusromantikud (Liszt, Berlioz, Wagner)	2 tundi
6. Rahvuslikud koolkonnad (Chopin, Grieg, Dvořak)	2 tundi
7. Ooper 19. sajandil	2 tundi

Vene klassikaline muusika

1. Glinka, Dargomõški	2 tundi
2. Borodini, Mussorgski, Rimski-Korsakovi elu ja looming	2 tundi
3. P. I. Tšaikovski	2 tundi
4. Vene muusika 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul (ajastu ja selle muusikalise kultuuri üldiseloomustus; Glazunov, Skrjabin)	2 tundi

---

Kokku 24 tundi

III kursus

Nõukogude muusika

1. Nõukogude muusika põhijooni	2 tundi
2. Sümfooniline muusika. (Üldisi jooni nõukogude sümfoonilise muusika arengust. Mjaskovski, Prokofjevi, Šostakovitši osa nõukogude sümfoonilise muusika arengus.)	4 tundi
3. Nõukogude kammermuusika	2 tundi
4. Oper, kantaat ja oratoorium	4 tundi
5. Nõukogude laululooming	2 tundi

Eesti muusika

1. Eesti muusika areng enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni	6 tundi
2. Eesti muusika areng 1920—1940	4 tundi
3. Nõukogude Eesti muusikakultuuri areng (lavamuusika, sümfoonia, koorilooming, estraadimuusika)	8 tundi

---

K o k k u 32 tundi

Kehakultuurikollektiivi tööplaani 1. jaanuarist—1. juulini

Aeg	Päevakord	Vastutaja	Märkused
1	2	3	4
	I. Organisatsioonilised küsimused		
jaan.	1. Kehakultuurikollektiivi uute liikmete värbamine	spordi- organi- saator	
veebr.	2. Kehakultuurikollektiivi üldkoosolek		
märts	3. Kehakultuurikollektiivi nõukogu koosolekud		
pidevalt	4. Spordisektsioonide koosolekud		
	5. Treeningute organiseerimine		
	6. Tähtpäevade tähistamine		
	7. Spordivõistluste organiseerimine		
	II. Treeningud		
	Treeningud sektsioonides:	sektsioonide vanemad	
3 × näd.	a) kergejõustik		
2 × näd.	b) võimlemine		
3 × näd.	c) jalgratas		
3 × näd.	d) võrkpall		
3 × näd.	e) korvpall		
3 × näd.	f) lauatennis		
1 × näd.	g) male ja kabe		
1 × näd.	h) ujumine		
3 × näd.	i) suusatamine		

1	2	3	4
	III. Kompleksüritused		
veebr.	1. Talispordipäev: a) suusatamine b) uisutamine c) kelgutamine d) karussellisõit e) rahvuslikud mängud	seksioo- nide vanemad	
apr.	2. Jüriöö ülestõusu tähistamine: a) murdmaajooks b) pendelteatejooks c) tõrvikutega teatejooks d) rahvuslikud mängud lõkke juures	nõukogu esimees	
juuni	3. Suvespordipäev: a) kergejõustik b) võrkpall c) korvpall d) jalgrattasõit e) laskmine f) ujumine	seksioo- nide vanemad	
juuni juuli juuni juuli	4. Matkalaager: a) jalgsimatk laagrisse b) ujumisvõistlused c) öine orienteerumisvõistlus d) rahvusmängud lõkke juures e) päevane orienteerumisvõistlus	nõukogu esimees	
	IV. Spordivõistlused:		
jaan.	a) avavõistlused suusatamises	seksioo- nide vanemad	

1	2	3	4
„	b) lauatennise-esivõistlused		
„	c) sportliku võimlemise esivõistlused		
„	d) kiiruisutamisevõistlused		
veebr.	e) suusatamisvõistlused järgu täitmiseks		
märts	f) sisekergejõustikuvõistlused		
apr.	g) murdmaajooksu-esivõistlused		
mai	h) orienteerumisvõistlused		
„	i) korvpalli-esivõistlused		
„	j) võrkpalli-esivõistlused		
„	k) jalgrattasõiduvõistlused		
	V. Sõpruskohtumised:	seksioo- nide vanemad	
mai	a) võrkpallis Roela sovhoosiga,		
„	„ Ed. Vilde nim. kolhoosiga		
apr.	b) lauatennises Tamsalu Keskkooliga		
mai	c) korvpallis Tamsalu Keskkooliga, Rakvere I Keskkooliga, Rakvere Internaatkooliga		

КАК Я СОВЕРШЕНСТВУЮ МЕТОДИКУ ОПРОСА УМЕНИЙ, ЗНАНИЙ И НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

А. ВАЙДЕ,

преподавательница русского языка
Винниского опорно-показательного
совхоза-техникума

Проверка знаний, умений и навыков учащихся является одним из главных элементов учебно-воспитательной работы. Правильно организованный и систематически проводимый опрос имеет огромное воспитательное значение: он вырабатывает систематичность и последовательность, а также уважение к работе товарища. Опрос должен помогать преподавателю выяснять знания и умения учащихся, показать учащимся самим, какие пробелы встречаются в их знаниях. В то же время опрос является своеобразной формой повторения и закрепления учебного материала.

Проверка должна иметь место в течение всего урока. Она сливается в органическое целое со всеми остальными частями урока. Ученик должен знать, что его работа постоянно находится под контролем.

Наша главная задача найти разнообразные методы и приемы для опроса. Проверку знаний, умений и навыков на уроках русского языка можно разделить на следующие виды:

а) текущая проверка,

б) периодическая проверка.

На уроках языка нужно систематически проверять, как ученик освоил пройденный на предыдущем уроке грамматический материал, умеет ли он его применять на практике.

Я преподаю русский язык только на первом курсе. В моем распоряжении 78 часов. Из общеобразовательной школы пришло к нам более половины слабо подготовленных по русскому языку учеников. С ними приходится не очень легко.

На уроках пользуемся учебником Г. Тукумцева, С. Кург, Э. Тотцеля «Справочник по русской грамматике для 9—11 классов».

Правила я отдельно никогда не спрашиваю, потому что правила не нужны сами по себе, а для того, чтобы ученики умели грамматически правильно строить предложения. Своей целью я ставлю обучение учащихся языку, а не простому заучиванию учебника.

Как уже выше отмечалось, опрос как бы сливается с другими частями урока и поэтому методы, используемые при опросе, часто характерны и другим частям урока.

Кроме индивидуального и фронтального опроса, коротких письменных работ я пользуюсь комбинированным методом, при котором сочетаются индивидуальный и фронтальный опрос.

Картину о знаниях и умениях учащихся дают мне: беседы;

устный рассказ по географической карте, открыткам, вырезкам из журналов, диафильмам и т. д.;

диалоги;

задания по карточкам;

упражнения с пропусками, разновидностью которых являются

задания на перфокартах;

ответы на вопросы;

умение составлять деловые бумаги;

таблицы, работающие на батареек;

магнитофон.

В начале учебного года мы проходили по грамматике тему «Существительные мужского рода на -а, -я». Для проверки освоения правил я дала всему классу короткий перевод:

Minu onu töötas Vinni sovhoosis raamatupidajana.

Rakvere kohtunik sm. Jüris külastas meie kooli. Meie Vanja õpib hästi. Teie vanaisa töötab tehases insenerina.

После самостоятельной работы над переводом проверяем работу, причем оценку получает ученик, который читает и комментирует написанное, и другой ученик, чью тетрадь я проверяю. Если отвечающий ученик ошибается, исправляет тот, чью тетрадь проверяет учительница. Этот же перевод можно проверять и комментировать фронтально.

Тему «Названия лиц мужского и женского пола по национальности» я проверяла так: ученица показывает на географической карте какую-нибудь союзную республику СССР и говорит: «Это Армянская ССР. Здесь в основном живут армяне. Она армянка, а он армянин. Здесь Молдавская ССР. В этой республике живут молдаване. Она молдаванка, а он молдаванин». После 3—4 союзных республик начинает класс задавать отвечающему вопросы о национальностях СССР.

При повторении падежей имен существительных и числительных мы совершили путешествие по Советскому Союзу. Учащиеся получили задание дома составить маршрут. Вызванная ученица рассказывает: «Наша туристская группа выехала из Таллина на скором поезде в 16.50. Она прибыла в Ленинград в 22 часа. На следующий день экскурсовод ознакомил нас с достопримечательностями города-героя. Из Ленинграда в Москву мы вылетели на самолете...» и т. д.

Названия лиц мужского и женского пола по национальности и по странам мира я спрашивала по политической карте мира.

Названия животных и их детенышей я спрашивала иначе. Предложила классу заполнить следующую таблицу:

**Животные и их детеныши.
Кто где живет?**

Кого можно встретить в зоопарке?	Кого можно встретить на ферме?	Кого можно встретить в лесу?
----------------------------------	--------------------------------	------------------------------

Результаты самостоятельной работы выясняю фронтальным чтением. Во время чтения проверяю две тетради и оцениваю двух учащихся.

На следующих уроках при проверке знаний повторяются вопросы:

1. Каких зверей вы видели в Рижском или Таллинском зоопарке?
2. Какие фермы в нашем колхозе?
3. Какие национальности были представлены в техникуме на вечере дружбы народов?
4. Назовите некоторые капиталистические страны. Какие национальности там живут?

Учащимся нравится отвечать в форме диалога. Когда мы по грамматике выучили существительные, которые употребляются только в единственном или только во множественном числе, ученики подготовили дома диалог «Садовник и посетитель». Диалоги я проводила на темы:

1. В аптеке.
2. Врач и пациентка.
3. Встреча учащихся двух техникумов.
4. Разговор по телефону.
5. В столовой.
6. В продовольственном магазине.

К диалогам учащиеся готовятся хорошо. При затруднениях приходят заранее на консультацию.

Для проверки знаний и умений учеников я иногда составляю упражнения с пропусками. Разнообразием упражнений с пропусками являются задания на перфокартах. На имя числительное я провела такое упражнение:

- а) ученики получают задание вставить в пропуски правильный падеж Ч 195;
- б) нужные предложения и код выписаны на портативной доске;
- в) перфорационные пластинки раздали всем ученикам дежурные уже на перемене.

На портативных досках следующие предложения:

1. За 1 день космонавты Леонов и Беляев получили более . . . . приглашений.
2. У меня книга с . . . . страницами.
3. От Таллина до Тарту . . . . километров.
4. Мы получили перевод с . . . . рублями.
5. . . . . совхозникам нашего района дали почетные грамоты.

6. На собрании ударников коммунистического труда речь шла о . . . . процентах.

Код: 1 — И. п.	4 — В. п.
2 — Р. п.	5 — Т. п.
3 — Д. п.	6 — П. п.

Сразу после того, как вывешиваются портативные доски, получают ученики задание отметить на перфопластинках падежи, необходимые для вставок. Затем предложения списываются с доски и ученики заполняют пропуски. При помощи перфопластинки ученик может убедиться, правилен ли падеж, который он собирается вставлять. А учительница, после проверки пластинок и дополнительных вопросов, в течение короткого времени сможет оценить 5—6 учеников.

По возможности использую для опроса и диафильм. Перед показом диафильма «Почта» проводилась подготовительная работа. Мы научились писать письмо, телеграммы различного содержания, праздничные открытки на русском языке, подготовили диалог «Разговор по телефону». При демонстрации диафильма сильные ученики вполне прилично рассказывали его содержание. К следующему уроку получил весь класс задание рассказать о работе почты по диафильму. На этом уроке имел место комбинированный опрос. Одна ученица пишет на доске поздравительную телеграмму, другая — как звонить по телефону-автомату. В это время слушает класс диалог «Разговор по телефону». Затем фронтально передается содержание диафильма.

Я стараюсь максимально для опроса использовать доску. В то время, как я фронтально работаю с классом, ученики у доски выполняют задания по карточкам. Это могут быть ответы на вопросы,

- например:
1. Какое у вас сегодня расписание уроков?
  2. Как называется техникум?
  3. Какие специальные предметы будут у вас на втором курсе?
  4. Кем вы будете, когда вы окончите техникум?
  5. Как называется отдел, в котором вы будете работать?

или

1. Сколько вам лет?
2. Сколько лет членам вашей семьи?
3. Сколько лет нашей социалистической Родине?
4. В каком году была Великая Октябрьская социалистическая революция?
5. Когда кончилась Великая Отечественная война?

Карточки с такими заданиями я использовала для устного и письменного опроса.

1. К данным словам приписать синонимы или антонимы;
2. К данным словам приписать родственные слова;
3. Написать заявление о принятии в комсомол, на работу, в среднее учебное заведение.

Для опроса можно использовать и открытки. Одну за другой показываю ученикам открытки, на которых изображены советские писатели. Когда узнали писателя, дается задание просклонять в предложениях имя и фамилию его.

На одном уроке я принесла в класс портативную доску с заглавием: «Какие это даты?». Под заглавием было написано:

12 апреля   1 мая
9 мая   21 июля
8 марта

щавель	стиляга	тмин
белоручка	дрожжи	леса

köömned	lõngus	oblikad
pärm	tellingud	siidkäsi

Открытки могут быть использованы как для опроса, так и для повторения. Учащиеся должны были сделать дома игру, которая состоит из карточки с эстонскими словами и открытки с русскими словами.

Открытку нужно разрезать. Для повторения слов нужно сложить разрезанную открытку как играют в картинное лото. Если ученик знает все слова, получа-

ется целая открытка. Так может ученик работать и с комплектами других учеников. Карточки кладутся в конверты, на которые после повторения ученик пишет свою фамилию.

Эти же карточки можно через некоторое время использовать для опроса. Вызываю 2—3 учеников, которые должны сложить одну или несколько открыток. Дальше отвечающий объясняет особенности склонения некоторых слов на карточке, образует предложения с ними или выполняет какое-нибудь другое задание.

По открыткам я провела викторину о Москве. Показывала Красную площадь. Дворец съездов, стадион в Лужниках и др. открытки. Ответы писали ученики на одну половину страницы. После проверки первой половины работы ученики должны были написать, какие события там происходят.

Знания и умения учеников проверяла я с помощью таблиц, которые работают на батарейках. У нас имеется 2 таблицы: управление глаголов и голова человека.

Управление глаголов

Р. п. любить	шея	нос
Д. п. управлять, помогать	кадык	подбородок
В. п. рассказывать, возглавлять	волосы	брови
Т. п. доить	лоб	губа
П. п. механизировать, рапортовать	ухо щека ноздри	затылок ресницы

Если правильно показывают название и соответствующее место на человеческой голове, то зажигается лампочка. Аналогично можно работать на другой таблице.

Чтение домашнего упражнения можно записать на магнитофонную ленту. Во время записи остальные ученики отмечают в тетрадях ошибки. После чтения класс указывает на ошибки. Теперь вместе прослушивают запись и отвечающий; сам исправляет свои ошибки. Такая проверка имеет обучающий характер.

Устный или письменный периодический контроль нужно проводить после объемистой темы.

Одной формой периодического контроля является предварительный контроль. В начале учебного года нужно выявить уровень знаний каждого учащегося.

К письменной контрольной работе мы долго готовимся. Пишем различные обучающие работы: упражнения с пропусками, переводы, творческий диктант и др. виды диктантов. Как для обучающихся, так и для контрольных работ стараюсь находить интересный для учеников материал. Правописание имен числительных проверяла я переводом, в котором нужно было написать число, месяц и год рождения учащихся этого класса. Творческий диктант писали на темы: «Лучшие спортсмены нашей школы», «Социалистические обязательства нашего совхоза-техникума». Обе темы подходят для проверки усвоения грамматического материала по имени числительному.

После каждой письменной контрольной работы пишем работу над ошибками. Здесь я группирую типические ошибки и даю нужное объяснение. Только теперь приступают ученики к исправлению своих ошибок. Веду «тетрадь учета ошибок», которая дает материал для индивидуальных заданий по карточкам.

Оценка не должна стать ученику самоцелью. В начальных классах 8-летней школы встречаются ученики, которые теряют интерес к работе, если получают более низкую оценку, чем надеялись. Такие же единичные случаи бывают на первом курсе техникума. Таким ученикам я объясняю, что главной целью является не накопление максимальных оценок, а упорная работа над собой, чтобы стать всесторонне развитым человеком.

ISESEISVAST TÖÖST LOOMAKASVATUSE ÕPETAMISEL

K. KINGER,

Kuremaa Põllumajanduse
Tehnikumi õpetaja

Arvestades nõudeid, mida õppeprogramm vastava distsipliini õpetamisele esitab, tuleb sügavalt mõelda õppetun- nis kasutatavate meetodite valikule. On soovitav rohkem rõhku panna õpilase iseseisvale tööle, mille eeliseks on teadmiste kõrval ka oskuste andmine nende rakendamiseks.

Praktikas kasutatakse kõige enam kahte meetodite rühma: 1) aine esitamise meetodid (jutustus, loeng, vestlus) ja 2) iseseisva töö meetodid (töö kirjandusallikaga, vaatlused, katsed, praktilised tööd).

Siinjuures tuntakse kolme põhilist esitamisviisi: 1) dogmaatiline (valmis teadmiste andmise meetod), 2) illustratiivne (kirjeldav-näitlik meetod) ja 3) heuristiline (küsimuste abil suunav meetod). Illustratiivne ja heuristiline meetod võimaldab enam arendada õpilase mõtteaktiivsust, sünnib neid iseseisvalt probleeme lahendama, järeldustele tulema, üldistusi tegema. Seepärast peaks õpetaja tunnis kasutama eriti kahte viimast aine esitamisviisi. Jutustus, vestlus, loeng on küll olulised vahendid uute teadmiste edasiandmisel, kuid selle juures on puuduseks õpilaste vähene iseseisvus. Seetõttu tuleks rohkem kasutada iseseisva töö meetodeid teadmiste omandamisel, kinnistamisel ja kordamisel. Kuid siiski ilma elava sõnata, ilma valmis

teadmiste andmiseta ei kulge õppe-kasvatustöö normaal-selt. Seega tuleb õpetaja jutustus ühendada oskuslikult õpilaste iseseisva tööga. Vestluse käigus võib õpilastele esitada küsimusi, seades nad probleemide ette, milledele nad ise on suutelised vastuseid andma. Näiteks konkreetsele küsimusele «Millised on tööviljakuse edasise tõstmise võimalused Jõgeva näidissovhoosi Kuremaa osakonna lüpsikarjalaudas?» saame huvitavaid vastuseid, milles üks või teine õpilane püüab lahendada tööviljakuse küsimust erinevalt. Muidugi on siin eeltingimuseks, et kõik õpilased kõne all oleva lauda olukorda ja seal tehtavaid töid täielikult tunneksid.

Õpetamiseks sobivate meetodite valimisel on oluline põhjalikult tunda ainet ja mõista eesmärke, mida selle õppeainega taotletakse. Samuti on vajalik tunda õpilaste teadmiste taset ja õpilaste individuaalseid iseärasusi. On hea, et õpetajad viibivad õpilastega praktilistel töödel, kus nad õpivad õpilasi paremini tundma kui klassis. Tehnikumi õpilased käivad igal sügisel kolhoosides sügisestel koristustöödel. Kui õpetaja töötab koos õpilastega ja ka elab nendega ühes ruumis, suunates õhtuti vestlust ja vaba aja veetmist, siis õpib ta võrdlemisi põhjalikult tundma õpilaste individuaalseid iseärasusi, arenemise ja teadmiste taset. See on aga õpetajale kõigiti kasuks tema edasise töö planeerimisel õppetunnis.

Loomakasvatuse õpetamisel, nagu kõigi teistegi eriainetega õpetamisel, on oluline anda õpilastele praktilisi oskusi ja vilumusi iseseisvaks tööks, arendada nende mõtlemist ja tõmmata kaasa aktiivsele osavõtule loomakasvatusalaste küsimuste lahendamisel. Õpilased astuvad ellu tunduvalt kindlamate teadmistega, kui õpetajad rakedaksid õpilasi iseseisvale tööle nii teoreetilises kui ka laboratoorses-praktilises tunnis, kasutaksid mitmekesiseid tunnivorme, nagu tundi tootmises, kinotundi jne.

Õpilased tahavad ise tõesid avastada, tahavad olla uurijad. Kuigi nad avastavad juba avastatud tõesid, on ka need õpilaste jaoks uued. Töörõõmule kuulub oluline osa noore inimese sisemaailmas, seepärast on hea, kui õpetaja annab õpilastele selleks võimalusi ja ergutab ühtlasi igati neid mõtlema. On hea, kui õpilastel endil lastakse teha üldistusi ja järeldusi, kui neid õpetatakse probleeme ja situatsioone kõrvutama, vastandama ning võrdlema, eksperimenteerima ja tööjuhendite järgi õppima.

Järgnevalt esitatakse mõningaid mõtteid iseseisva töö meetodite rakendamise kohta loomakasvatuse õpetamisel Kuremaa Põllumajanduse Tehnikumis.

Iseseisev töö raamatuga

Üks iseseisva töö vorme on töö raamatuga (õpikuga), mille juhendamiseks tuleb õpetajal suure hoolega valmistuda. Töö õpikuga kodus on ammutuntud iseseisva töö vorme, kuid ka klassis tuleb suunata õpilasi õpikuga töötama. Õpiku kasutamine tunnis pole uus võte, kuid sageli ei rakendata seda üldse või kasutatakse valesti.

Kui õpik on üles ehitatud tööraamatuna, tuleb tingimata anda õpikust ülesandeid nii klassis kui ka kodus lahendamiseks.

Õpikut tuleb kasutada uue aine õpetamisel, suunates õpilasi õpikus esitatud materjali alusel leidma vastuseid klassis ülestõstetud probleemidele. Töö õpikuga tunnis ei asenda teisi õppetöö vorme, vaid põimub nendega. Õpetaja peab tööd õpikuga pidevalt suunama, andma selleks õpilastele eelnevalt juhtnööre, sest esialgu õpilastel puuduvad kogemused iseseisvaks tööks raamatuga.

On tähtis õpilasi kaasa tõmmata iseseisvale tööle teksiga ja antud teema äraõppimisele vahetult tunnis. Ei ole õige, kui seesama teema samas ulatuses jääb ka koduks ülesandeks.

Töö õpikuga tuleb ratsionaalselt põimida mitmesuguste pedagoogilist efekti andvate õpetamise võtetega; mõnel juhul antakse õpikumaterjal õppida ilma eelneva seletuseta, teisel juhul aga pärast lühikest seletust, millega kaasneb illustratsioon ja demonstreeriv analüüs.

Õpikuteksti õppimisel olen andnud konkreetse ülesande koostada mõni tabel või skeem.

Näiteks haiguste õppimisel lasen õpilastel teha vihikusse järgmise tabeli:

Jrk. nr.	Haiguse nimetus	Tekitaja	Haiguse kliinilised tunnused	Ravi	Profülaktika
----------	-----------------	----------	------------------------------	------	--------------

Võrdlevate tabelite koostamine soodustab suure hulga faktilise materjali meelespidamist ja seda ongi soovitatav kasutada paljude faktide, nimetuste ja mõistete meelespida-

mist nõudvate teemade õppimisel. Tabelite ja skeemide valmistamist olen kasutanud ka õpitud materjali kordamisel.

Mõnikord õpilased ei oska eraldada peamisi mõtteid ja neid loogiliselt siduda, vaid õpivad teksti raamatu sõnadega pähe, pidades seejuures meeles mitte mõtte, vaid sõnad. Õpilane teeb küll suurt vaimset tööd, kuid see töö ei õigusta ennast, sest selliselt omandatud teadmised ununevad kiiresti ega too kasu.

Selle vältimiseks olen andnud õpilastele kava või kordamisküsimusi, kusjuures hilisemal küsitlemisel formuleerin küsimused ümber, et anda võimalus leida vastuseid ka teisiti esitatud küsimustele.

Igale õpilasele tuleb leida võimalus õpikuga töötamiseks.

Tehnikumis on mõnikord olukordi, kus õpikuks kasutatavaid raamatuid ei ole piisavalt mõne klassi jaoks. Sellisel juhul tuleb õpikuid kasutada kollektiivselt.

Õpiku kollektiivse kasutamise puhul olen õpikuid omavahel õpilasi lasknud kodus teatud lõigud läbi töötada. Klassis annavad need õpilased selle osa kohta ülevaate (jutustavad). Raskemate küsimuste lahendamiseks loeme teksti klassis. Teksti lugemisele järgneb analüüs ja vastavate märkuste tegemine vihikusse.

On oluline, et õpilased tooksid lugemisel välja teksti loogilised sõlmpunktid, alapealkirjastades loetut. See eeldab, et õpilased peavad meeles probleemi olulised küljed, mis hiljem kergendab õpitu esitamist vastamisel.

Mõistete kujundamisel tuleb teha suurt tööd. Mõiste kujundamise aluseks on varem õpitu, õpilaste tegelikust elust saadud kogemused ja õpikust pärit teadmised. Kui mõiste defineerimiseks on küllalt materjali, siis püüame seda klassis formuleerida. Konkreetselt formuleeritud definitsiooni märgime vihikusse.

Raamatupiltide kollektiivseks vaatamiseks on otstarbekas projitseerida neid seinale epidiaskoobi või projektori abil.

Töö õpikuga klassis paneb aluse tööks õpikuga kodus. Et õpikute vähesuse tõttu kodune iseseisev töö õpikuga jääb väga nõrgaks, siis on vajalik koduse ülesande andmine põhjalikult läbi mõelda.

Üheks kirjandusallikate kodus kasutamise vormiks on referaatide koostamine. Olenevalt töö raskusest on kas

ühele või grupile õpilastele antud ülesanne koostada aja- kirjas «Sotsialistlik Põllumajandus» ilmunud loomakasva- tusalaste artiklite põhjal referaate ning analüüsida nende põhjal olukorda kas õpilase kodukolhoosis või Jõgeva näi- dissovhoosi Kuremaa osakonnas.

Selliseid referaate on näiteks koostatud teemal «Noor- sigade söötmine ja pidamine», kus referent artikli mater-jali esitamise kõrval analüüsib ka majandi noorsigade söötmis- ja pidamistingimusi.

Samal põhimõttel on koostatud veel referaate loomakas- vatushoonete asukoha planeerimise ja laudatööde mehha- niseerimise probleemidest, söötade proteiinisaldusest, ternespiimast biostimulaatorina, puhta piima saami- sest jne.

Lühireferaatide olen kasutanud ka lisamaterjalina aine kordamisel.

Iseseisvad vaatlused

Raamatust õpitu tuleb illustreerida faktidega tegelikust elust. Selleks tuleb õpilasi suunata teadlikult vaatlema, andes neile jõukohaseid ülesandeid.

Näiteks teema «Puhta piima saamine» läbitöötamisel ei saa mingil juhul kõrvale jätta Jõgeva näidissovhoosi Kure- maa osakonna kui tehnikumi tootmispraktika baasi lüps- mise olukorda. On vajalik, et õpilased teeksid sellel tee- mal iseseisvaid vaatlusi, järeldusi ja ettepanekuid. Selleks olen vahetult enne nimetatud teema käsitlemist andnud ülesande tutvuda piimatootmise olukorraga Kuremaa osa- konna laudas. Teema käsitlemisel on siis õpilased juba ise võimelised õpetaja suunavate küsimuste põhjal olukorda analüüsima.

Näitlik materjal on konkreetsete kujutluste saamise alu- seks. Mitmesuguste söödaproovidega tutvume peamiselt farmides, kuid neid materjale on vaja varuda ka klassis käsitlemiseks.

Suure tähtsusega koolitöö praktikas on tabelid ja plaka- tid, sest iga tabelit või plakatit on võimalik lasta õpilastel vaadelda, võrrelda ja analüüsida.

Ka õpilaste endi valmistatud tabelleid ja diagramme olen kasutanud näitlike vahenditena. Õpilastel on hea meel, kui nad saavad õpetajale abiks olla. See ei vähenda sugugi õpetaja autoriteeti, vaid tõstab õpilastes huvi õppeaine vastu.

Õppetunni näitlikustamisel tuleb tähtis koht anda tänapäeva tehnilistele vahenditele.

Viimastest on laialt levinud õppekino. Õppefilmil näitliku vahendina on teistega võrreldes rida eeliseid, sest me saame näidata mitmesuguseid objekte, nähtusi ja protsesse liikumises ning arenemises, näiteks loote arenemine munas jne.

Filmi kasutamine tunnis lühendab õpilaste koduse töö aega, kuid film on efektiivseks õppevahendiks ainult siis, kui seda näidatakse metoodiliselt õigesti.

Õpetaja kommenteerib filmi vastavalt vajadusele, kas enne filmi näitamist või filmi näitamise ajal. Lisaks kõigele võib õpetaja anda klassile eelnevalt mõned küsimused, millele vastused saadakse tunnis vaadatavast filmist. Näiteks olen lasknud õpilastel pärast vastavasisulise filmi vaatamist kirjeldada, milliseid söötade toiteväärtuse tõstmise viise nad teavad.

Kuremaa Põllumajanduse Tehnikumile osteti 1963/64. õppeaastal kitsasfilmiprojektor, millega on võimalik õppefilme demonstreerida ka loomakasvatuse õppetundides.

Seni oleme saanud õppefilme peamiselt põllumajandusloomade anatoomia ning füsioloogia ja söötmise alalt.

Filmi demonstreerimine ei tohi mingil juhul muutuda kinoseansiks, vaid film tuleb põimida õppeprotsessi oskustlikult. Õpetajal peab esitatud materjali kohta olema alati varuks nii küsimusi kui ka lisaülesandeid. Mõnikord piisab õpilaste õigesti mõtlema panemiseks ainult mõnest suunavast küsimusest.

Iseseisev töö laboratorsetes tundides

Laboratorsetes-praktilistes tundides töötavad õpilased alati iseseisvalt. Siin on vajalik, et tehnikumil oleks piisavalt õppevahendeid, et ei tekiks tööseisakuid ega trügimist ühe õppevahendi juurde; tagasihoidlikumad õpilased võivad jääda passiivseiks pealtvaatajaks.

Laboratorsetes tundides saavad õpilased võrrelda mitmesuguseid mikroskoopilisi ja makroskoopilisi preparaate.

Käsitledes laboratorsetes tundides teemat «Veiste välimiku hindamine», annan õpilastele tööjuhendi, mille abil õpilased ise vaatlevad, mõödavad ja hindavad loomi ning õpivad sealjuures ise nägema nii hinnatavate loomade vigu

kui ka häid omadusi. Võib lasta ka võrrelda teatud omaduste põhjal kahte loomatõugu omavahel.

Sealjuures olen põhimõttel: kergem eelnegu alati raskemale ja õpetaja ei tohi ise teha ega kätte näidata seda, mida õpilane on võimeline ise tegema ja leidma. Küll aga tuleb õpilaste tööd pidevalt jälgida ja vajaduse korral suunata.

Rangelt tuleb vältida šablooni, mis on kõige edasiviiva vaenlane.

Laboratoorsetest töödest tuleb kindlasti osa üles ehitada õpilaste iseseisvale tööle.

Näiteks võiks lasta õpilastel korraldada teatud loomade grupiga mõni söötmiskatse, kus nad ise analüüsivad ka selle tulemusi ja näitavad ära katses esinenud vead.

Iseseisev töö õppepraktikal

Õppepraktikal töötavad õpilased iseseisvalt, kuid õpetaja juhendamisel, rakendades varemõpitud teoreetilisi teadmisi ja omandatud kogemusi.

Praktikal olemine ei tohi kujuneda logelemiseks. Sageli rikuvad seda põhimõtet tootmispraktika baasmajandid, kus tööde halva organiseerimise tõttu ei saa praktikal olevaid õpilasi õigeaegselt tööle rakendada. Nii harjuvad õpilased korralageduse ning tööle hilinemisega.

Praktika ajal ei ole soovitav kasutada õpilasi kaua ühel ja samal tööel, sest siis nad tüdivad ja antud töö muutub neile vastumeelseks. Selle asemel olen jaganud õpilased väikestesse gruppidesse ning siis neid gruppe kasutanud vaheldumisi ühel või teisel tööel. Nii saab ühel praktikapäeval läbi võtta isegi rohkem kui ühe teema ja selgeks õpetada mitmesuguseid töövõtteid, ilma et töö sealjuures muutuks tüütavaks või väsitavaks.

Õppekursioonid

Õppepraktika kestel oleme käinud ka õppekursioonidel Tartu kunstliku seemenduse jaamas, Tartu Piimatoodete Kombinaadis, Palamuse ja Kaarepere meiereis, Tartu haudejaamas ja mujal.

Õpilased saavad enne ekskursioonile minekut kindlad küsimused ja ülesanded, millelele nad peavad leidma vastused ja lahendused ekskursioonil viibides. Selle kõige

juures arvestan muidugi vaatlusobjekti keerukust ja läbi-võetud materjali. Näiteks enne haudejaama sõitmist saavad õpilased järgmised ülesanded: 1) õppida tundma haudejaama tööd ja ülesandeid, 2) tutvuda inkubaatorite töö ja tüüpidega, 3) vaadelda loote arenemist munas, 4) tutvuda põhjalikult haudemunade ovoskopeerimisega, 5) võrrelda omavahel haudejaamas hautavate kana-, hane- ja parditibude erinevusi, 6) millised on koorunud tibude liigilised ja tõulised iseärasused, 7) tutvuda tibude sugupoolte määramise võtetega jne.

Osa küsimusi annan kogu klassile tervikuna, osa aga väikestele rühmadele.

Vajalikke seletusi annab tavaliselt ekskursioonijuht külastatavast asutusest, kellega on eelnevalt kokku lepitud.

Ekskursioonilt tagasi jõudnud, on ülesande saanud õpilased kohustatud vastavat küsimust kogu klassi ees põhjalikult selgitama.

Tunnid tootmises

Tunde tootmises olen põhiliselt kasutanud loomakasvatuse teoreetilistes tundides saadud teadmiste süvendamiseks, näiteks tunnid teemadel «Söötade ettevalmistamine», «Vasikate jootmine», «Lüpsitöödeks ettevalmistamine» jne.

Tootmistunnis jäävad õpilased passiivseteks pealtvaatajateks, kui ei anta eelnevalt küsimusi, millele tuleb tunnis vastus leida. Soovitav on õpilased jagada gruppidesse ning igale grupile anda erinev ülesanne. Koduse ülesandena tuleb täiendavalt läbi töötada vastav lõik raamatust. See on tunnist aktiivse osavõtmise stiimuliks.

Võrreldes klassitunniga on tund tootmises alati näitlik, annab paremad ja kindlamad teadmised, arendab õpilaste kriitilist mõtlemist ja loomingulist suhtumist töösse. Sellepärast tuleb otsida uusi, kõige ratsionaalsemaid vorme ja meetodeid tundide andmiseks tootmises.

Küsitlemine

Õpilaste teadmiste hindamine õpetaja poolt on õppetöö tähtis element töö kvaliteedi tõstmisel. Semestrieksamite ja -arvestuste arvu vähendamise tõttu langeb õpetajale suurem vastutus teadmiste pideval kontrollimisel semestri jooksul.

Teadmiste kontrollimise eesmärgiks olen seadnud ergutada õpilasi õppima, selgitada välja õpilaste edasijõudmise tase, korrata, süstematiseerida ning kinnistada õpilaste teadmisi.

Milline neist ülesandeist esiplaanile seatakse, sellest olenevad ka kontrollimise iseloom ja vormid.

Olen küsitlenud nii frontaalselt kui ka individuaalselt. Mõnikord nõuan kogu klassilt vastaja õpilase vastuse kirjalikku analüüsi, mõnikord aga vastuse suusõnalist täiendamist ja parandamist, kusjuures olen soovitanud silmas pidada järgmisi asjaolusid: vastuse õigsus, täielikkus, loogilisus ning süsteemikindlus ja konkreetsus. Olen lasknud õpilasi ka vastastikku üksteisele küsimusi esitada või üksteist kommenteerida.

Enamasti kasutan tihendatud küsitlemist, kus paar õpilast vastab tahvli juures, paar-kolm kirjalikult ja ülejäänud suuliselt. Küsitlemisel esitan tihti küsimuse «miks?», et näha, kas õpilane on võimeline oma seletust ka põhjendada.

Olen mõnikord lasknud õpilastel kodus koostada õpitava materjali kohta kirjaliku plaani, mida olen vastamisel lubanud kasutada. Teised õpilased aga esitavad oma plaanid hindamiseks, et näha, kas kogu klass on vastamiseks ette valmistunud.

Periodiliselt peatüki või teema lõpul kontrollin õpilaste teadmisi kirjalikult. Siis olen püüdnud anda mõtlemist arendavaid küsimusi.

Loomakasvatuses olen praktiseerinud ka kontrollitööde vastastikust retsenseerimist õpilaste poolt. Õpilased peavad sel juhul andma tööle hinnangu lähtudes kolmest aspektist: 1) teema ammendatusest, 2) kompositsioonilisest küljest, 3) keelelisest küljest (lauseehitus, sõnavara). Ka töö välist külge tuleb hinnata. Hindaja kirjutab töö alla oma nime ja saab hindamise eest õpetajalt hinde. «Sõbramehe poliitikat» esineb sel juhul harva. Selline töö üldiselt huvitab õpilasi, kuid mõnele, teistest tunduvalt nõrgemale õpilasele, ei ole alati jõukohane. Tööde kätteandmisel olen kogu klassiga töödes esinenud vead läbi arutanud.

Mõnikord olen tunnis andnud üksikutele õpilastele individuaalseid ülesandeid, näiteks joonistada vereringe või söötade keemilise koostise skeem jne. Eelmisest tunnist puudunudelt nõuan kirjalikke vastuseid kas eelmise või varasema tunni materjali kohta.

Ei ole kahtlust, et süstemaatiline teadmiste kontrollimine sunnib õpilasi kavakindlamalt õppima, kuid see on ikkagi ainult pool võitu. Peamiseks õppimisele stimuleerijaks peab jääma õpilaste loomulik uudishimu, rõõm uutest teadmistest ja oskustest neid rakendada praktilistel töödel.

Klassiväline töö

Kuremaa Põllumajanduse Tehnikumis töötab alates 1963/64. õppeaastast loomakasvatusring, kus ringi liikmed saavad pidevalt iseseisvaid ülesandeid. Ring korraldab referaadi- ja vaidlusõhtuid mitmesugustel loomakasvatusalastel teemadel, kohtumisi EPA Zootehnikateaduskonna üliõpilastega, loomakasvatuse eesrindlaste ja teadlastega, teatri ühiskülastusi, loomakasvatusalaste filmide kollektiivset vaatamist ja arutelu, kinoelseid vestlusi aktuaalsetest loomakasvatusalastest küsimustest, lüpsi- ja teisi loomakasvatusalaseid võistlusi, annab pidevalt välja seinalehte, valmistab loomakasvatuskabinetile lihtsamaid näitlikke õppevahendeid. Ringi liikmed abistavad ka Jõgeva näidissovhoosi Kuremaa osakonna loomakasvatusturme näitliku agitatsiooni koostamisel ja kujundamisel.

Õpilaste iseseisva töö õige korraldamine nõuab õpetajalt põhjalikku tunniks ettevalmistamist. Õpetaja peab töö eesmärgi rangelt läbi mõtlema. Peab ette nägema küsimustiku, mille ta esitab, ja vahendid, mida ta kavatseb tunnis kasutada.

Õpetaja peab tunnis jälgima töö käiku, suunama õpilasi nii töö kui ka järelduste tegemisel. Tuleb arvestada töö jõukohasust. Töö ei tohi olla liiga kerge ega liiga raske. Iseseisev töö õnnestub ainult siis, kui ta on õigesti ette valmistatud.

Iseseisva tööga õpib õpilane ise teadmisi omandama, saab oskusi teadmiste rakendamiseks praktikas. Iseseisev töö arendab õpilase mõtlemist ja loomingulisi võimeid, kasvatab tahtejõudu, püsivust ja kohusetunnet. Iseseisva töö õigel juhtimisel kujuneb välja kõrge töökultuuriga distsiplineeritud inimene.

TEMAATILISTE ÕHTUTE KORRALDAMISE KOGEMUSI TÜRI SOVHOOSTEHNİKUMIS

E. JOHANDI, M. JAKSI

Esteetiline kasvatus kui kommunistliku kasvatuselahu-
tamatu osa on tihedalt seotud kunstilise isetegevusega.
Riiklike pühade ja mitmesuguste tähtpäevade tähistamisel
on hea liita üksikud isetegevusettekanded ühtseks temaa-
tiliseks tervikuks, mis kahtlemata mõjutab kuulajaid-
vaatajaid rohkem, kui juhuslikult valitud ja omavahel
seostamata ettekanded. On nõutav, et iga üritus mõjuks
kasvatavalt. Õige suhtumise kujundamine ühte või teise
elunähtusse ongi temaatilise õhtu peamine ülesanne.
Käesoleva kirjutise eesmärgiks on tutvustada lugejat
temaatiliste õhtute organiseerimisega Türi Sovhoostehni-
kumis.

Hästi õnnestus rahvaste sõpruse õhtu teemal «Maa-
ilma noorus», mille eesmärgiks oli tutvustada eri rahvaid,
nende kultuure ja süvendada sõbralikku suhtumist teis-
tesse rahvastesse. Püüdsime ettevalmistustööd seada nii,
et suurem osa õpilastest oleksid kaasa haaratud. Etteval-
mistused algasid juba sügissemestri esimestel päevadel,
kuigi õhtu oli planeeritud 21. detsembriks.

Töö algas gruppides repertuaari valikuga ja kostüümide
valmistamisega. Seejärel esitasid kursuste komsomoli-
grupid organiseerimiskomiteele esinemise kava.

Temaatiline õhtu plaanitseti suure sõpruslaagrina. Laval kujutati sümboolset laagriplatsi telgi, lõkke ja lipuga. Saali vasakpoolse seina äärde paigutati toolid külalistele, parem pool jäi laagrist osavõtivatele «rahvustele». Teadete, korralduste ja käskluste andmiseks ning solistide esinemiseks kasutati mikrofoni. Näiteringi liikmete hulgast valiti laagriülem, I ja II reporter, lõkkemeister, tantsude ja ühislaulude juht, mängude organisaator, laagri korrapidaja ja viktoriini esitaja. Et iga «rahvus» esitas kava emakeeles, oli vaja ka tõlke. Selleks valmistati ette õpilasi, kes tõlkisid vastavat kava vene, inglise ja saksa keelest. Õhtu sümboliteks olid kolm õpilast, kes vastavalt grimeerituina esindasid valget, musta ja kollast rassi.

Õhtu kava oli koostatud järgmiselt:

1. Laagri avamine.
2. Ettekanded.
3. Viktoriin.
4. Seltskondlikud tantsud ja mängud.
5. Ühislaulud.

Demokraatliku noorsoo hümnid saatel marsivad saali «rahvuste» esindajad: siin on «hispaanlasi», «jaapanlasi», «lätlasi», «mehhiklasi», «rootslasi», «soomlasi», «sakslasi», «venelasi», «ukrainlasi», «eestlasi» ja «ameeriklasi». Pidulikus rongkäigus kannab iga kolonn oma «rahvuse» lippu ja embleemi. Reporterid kommenteerivad sündmusi.

I reporter: «Alustame sõpruslaagri tutvustamist.»

II reporter: «Esimestena saabusid sõbrad temperamendist Hispaaniast.»

I reporter: «Teisena kohtame Tõusva Päikese Maa poegi.»

II reporter: «Kolmandana on kohal lõunanaabrid lätlased.»

I reporter: «Neljandaks registreerivad end kuuma Mehiko esindajad.»

II reporter: «Viies on musta mandri — Aafrika tütre ja pojad.»

I reporter: «Kuuendaks saabuvad rootslased ja nendega üheaegselt jõuavad kohale ka põhjanaabrid soomlased — need on ju A. Kivi seitse venda!»

II reporter: «Laagrisse saabusid ka sakslased.»

I reporter: «Ja vene rahva esindajad tulid kohale hoogsalt tantsuga.»

II reporter: «Kohal on ka eestlased.»

Avadefileest osavõtjad teevad muusika saatel saalis ringi ja istuvad siis parempoolsetele toolidele. Seejärel teatab korrapidaja, et sõpruspidu võib alata ning annab käskluse lipu heiskamiseks kohale tulla musta, kollase ja valge rassi «esindajail». Lipu heiskamise ajal tõusevad kõik saalis olijad püsti. Klaver alustab viisi «Olgu jääv meile päike», mille refrääni lauldakse ühiselt. Lauluhelide saatel kerkib lipp. Seejärel kutsutakse iga «rahvuse» esindajad lõket süütama. Tütarlapsed — «rahvuste» esindajad — ütlevad kooris: «Leeki, leeki õhutame!», misjärel kajab poistelt — «rahvuste» esindajatelt: «Sütti, sütti!». Kui lõke süttib, öeldakse koos: «Põle!»

Järgnevalt teatavad tõlgid laagri päevakorra eesti, vene, inglise ja saksa keeles. Laagriülema tervitus lõpeb sõnadega: «Tere tulemast sõpruslaagrisse!»

Laagri korrapidaja õlul lasub kogu õhtu juhtimine. Laagri avamise järel kutsub ta kõiki avavalsile. Soovitav on valida õhtust osavõtjate liitmiseks rohkem kollektiivseid tantse, nagu perekonnavals, «Sikupolka», jenka jt.

Avatantsude lõppedes juhib korrapidaja kõikide tähelepanu laagri lõkke juures algavale suurele isetegevuskontserdile. «Eestlased» esitavad omaloomingulise montaaži rahvaluule ainetel. Siia on põimitud eesti rahvalaule, rahvatantse, naljandeid ja rahvakombeid.

«Lätlased» kui laulurahvas on valinud esitatavaks palaks Ozolini «Põlismets on ümberringi», mis loomulikult kõlab nende emakeeles.

«Väinämöise-maa pojad» on toonud kaasa lustaka katkendi «Seitsmest vennast». Seejärel heliseb eleegiline «Üks roos» «soome» neiu ettekandes.

«Rootsi kuningriigi alamad» on selgeks õppinud ka eestlastele hästi tuntud «Seal, kus rukkiväli lagendikul heljub», sedapuhku aga... «kõlab ju rootsi rahvalaul hoopis ilusamini rootsi keeles,» nendivad kuulajad.

Sütitavalt hoogsad on vene laulud ja tantsud. Uljalt tantsitakse «Troikat» ja meeldivalt kõlab laul «Lõkke juures».

Inglased on vanad meresõitjad, kes soovivad rahu ja sõprust kõikide rahvastega. Selle väljenduseks on helind «A Wish». «Sakslased» ja «ameeriklased» pakuvad külakostiks oma rahvaviise «Drei lustige Mädchen» ja «Kauboi laul».

«Musta mandri saadikud» esitavad trummide põrina saatel rahvaste sõpruse laagris montaaži «Rahu ja sõprus on õnne alus». Mida kaugema rahvuse esindaja, seda raskem on ettevalmistustöö — tutvuda Aafrika rahvaste folkloori, laulude ja kommetega, valmistada vastavad kostüümid ja grimeerida end neegriks. Ettekanded lõpevad kõikide laagris viibijate ühislauluga «Olgu jääv meile päike». Viimase salmi refrään lauldakse vene keeles.

Kui rahvusi on rohkesti, kulub ettekannetele küllaltki palju aega ja muu õhtuosa kipub jääma napiks. Seepärast ei tohi ettekanded olla liiga pikad ja esitus olgu sujuv.

Pärast ettekandeid alustab mängujuht ühismänge. Nendeks olid «Lõks» ja «Kolme palju». Tantsitakse korvalssi ja tangot.

Viktoriiniks tuleb gruppidel moodustada kolmeliikmelised võistkonnad, kellele antakse iga küsimuse kirjalikuks vastamiseks aega üks minut. Viktoriin on koostatud laagris olevate rahvaste elust. Viktoriini vastuste kontrollimiseks on eelnevalt valitud komisjon, kes vastused läbi vaatab ja võitja teatavaks teeb. Viktoriini õnnestumiseks on soovitatav semestri jooksul igas grupis eelnevalt tutvuda laagris olevate rahvaste geograafia, keele, majanduse, poliitika, folkloori ja kultuuriga. Siin tuleb organiseerimiskomiteel juba õppeaasta algul piiritleda alad, mida ühe või teise rahva juures uurida, ja soovitada kirjandust. Niisugused küsimustikud ja kirjanduse soovitusnimestiku võib anda igale grupile või panna teadete tahvlile. Vastavate andmetega saab sisustada poliitinformatsiooni ja organiseerida grupijuhataja tunde.

Pärast viktoriini kutsub tantsujuht kõiki tantsima. Kavas on ette nähtud polka, aeglane valss, fokstrott, tango ja valss.

Õhtu lõpetatakse suures sõprusringis, kus laagriülem teatab laagri lõppemisest ja soovib kõigile jällenagemist uuel aastal. Korrapidaja kutsub «eestlased» lippu langedama, lõkkevalvur asub lõkke juurde. Jälle kõlab «Olgu jääv meile päike», mille helide saatel langeb lipp ja kustub lõke. Kõik lahkuvad laagriplatsilt lauldes ja käsi lehvitades.

Õhtust jäi kõikidele meeldiv mälestus. See rikastas nii mõnegi uue teadmise, liitis kollektiivi ja andis enamussele tegevust. Nii jäädvustas fotoring palju meeolelukaid pilte, mida hiljem eksponeeritakse. Ürituse analüüsimisel

selgusid ka kitsaskohad, mida teisel korral tuleb vältida. On vaja magnetofoni, et proovide ajal saaks palad lindile võtta ja nii esitatavate numbrite kvaliteeti kontrollida.

Oluline on veel see, et temaatiliste õhtute kuulutused oleksid aegsasti väljas ja võimaluste piires tutvustaksid selle kava.

A. S. Makarenko hindas kasvatustöös kõrgelt traditsioone kui kollektiivi palge kujundajat. Ka rahvaste sõpruse õhtu võiks muutuda kooli traditsiooniks, sest siis oleksid juba varakult iga kursus ja grupp mingi kindla ülesandega seotud. Et see töö oleks viljakas, on vaja palju nuputada ja otsida. Seepärast katsume kaasa haarata võimalikult rohkem õpilasi deviisi all: «Kõik õpilased isetegevusringidesse!»

Paide rajoonis on kujunenud heaks traditsiooniks rajooni nelja põllumajandusliku õppeasutuse kommunistlike noorte iga-aastased kohtumised.

1964. aastal organiseerisid Türi Sovhoostehnikumi noored Türi Kultuurimajas kohtumisõhtu teemal «Töös peitub õnn».

Iga õppeasutuse komsomoliorganisatsioonile anti eelnevalt ülesanded. Nii pidi iga kool välja panema ühe võistleja — kõneleja, kes räägiks viisteist minutit teemal «Töös peitub õnn». Seejärel pidi iga komsomoliorganisatsioon töökogemuste vahetamiseks tutvustama oma huvitavamaid komsomoliüritusi. Esinejale anti aega kümme minutit. Peale nimetatut oli tarvis esitada kahekümneminutilise kunstiline pala, mis oleks seotud õhtu temaga.

Iga osavõtja sai saali sisenemisel lehe küsimustega, mis pani mõtlema ega lasknud kedagi passiivseks jääda. Küsimusi võib olla väga mitmesuguseid. Kirjeldataval õhtul olid need niisugused:

1. Kes on Sinu eeskujuks?
2. Missugune iseloom kaunistab tänapäeva noort?
3. Mis on noore inimese juures kõige taunitavam?
4. Kuidas suhtud ükskõiksusesse? jt.

Esitatud küsimused on mõtlemapanevad. Küsimusi võib olla ka seoses konkreetse õhtuga. Näiteks:

1. Missugune isetegevusnumber meeldis Sulle kõige enam?
2. Mida Sa viid kaasa sellelt õhtult? jne.

Kõnevõistlus teemal «Töös peitub õnn», millega õhtu algas, oli küllaltki huvitav. Sisukalt rääkisid noored oma

õpingutest ja saavutustest. Võitjaks tuli Maakutsekooli nr. 25 esindaja, kes kõneles suure sisemise kaasaelamisega.

Vestlus erinevate koolide komsomolitööst andis palju uusi mõtteid ja tekitas elevust. Saadi teada, kuidas teiste koolide kommunistlikud noored veedavad vaba aega ja nuputavad huvitavaid võtteid enesetäiendamiseks. Kunstilisest külakostist meeldis vaatajaile eriti Maakutsekooli nr. 25 montaaž «Töö ja õnne kodumaa», kus oli rakendatud kõnekoori, meesansamblit ja akordioniste, kes kunstiliste vahenditega teema hästi lahti mõtestasid.

Suurt elevust tekitas nn. «kümnevõistlus». Iga komsomoliorganisatsioon pidi koostama võistkonna, kes pidi vastama mitmesugustele kodurajooniga seotud küsimustele ja lahendama muid praktilisi ülesandeid. Küsimused hõlmasid ELKNÜ I kongressi aega ja kohta, taheti teada, kas oli seal ka Järvamaa delegaate. Edasi tuli mõtelda viis erinevat autorit ja nende teost, mille sündmused on seotud Paide rajooniga. Põllumajanduse alalt tuli nimetada kodurajooni sovhoosid ning kolm eesrindlikku majandit. Oli vaja teada rajoonis paiknevaid looduskaitse objekte või alasid. Praktilised ülesanded tekitasid saalis nii mõnegi naerupahvaku, nõudsid need ju kiirust, täpsust, osavust ja mõtlemist. Nii oli küllalt raske poksikinnastega padjale püür panna, lusikaga vett kanda, kolme minutiga neljarealine luulesalm kirja panna või viiele peenele nõelale niit silma ajada.

Ankeedid, s. t. noorte vastused küsimustele kujunesid ürituse hinnangu aluseks. Küsimusele «Mida keegi tänaselt öhtult kaasa viib?» vastati: «Teadmise, et olen veel liiga vähe tundnud tõelist õnne — töörõõmu.» — «Usu noortesse, kes on järgmiseks vahetuseks kommunismi ehitamisel.» — «Palju entusiasmi ja mõtteid, komsomolitöö kogemusi ja uusi sõprussidemeid.» jne.

Muidugi ei puudunud peolt ühismängud, tantsud ja laulud.

Temaatilise õhtu sisustamiseks kõlbab ka elav ajaleht, mis Türi Sovhoostehnikumis ilmub kaks korda aastas, esimene sügis-, teine kevadsemestril. Siinjuures ettevalmistustöid võib teha ükskõik missuguses ruumis, selleks ei ole vaja lava. Sellesse töösse saab lülitada laiu õpilashulki, mis süvendab teadmist, et kollektiivi iga liige on vajalik.

Elav ajaleht, mis ilmus rahvusvahelisel naistepäeval, oli

kavandatud neljaleheküljelisena. Ettevalmistustööd juhtis komsomoliorganisatsiooni massilise kultuuritöö sektor.

Esimene «lehekülg» kandis pealkirja «Päevateemadel», teine «lehekülg» sisaldas pidupäeva kontserdi. Kolmanda «lehekülje» «Midagi igaühele» valmistasid kooli meesõpilased ja näitering. Viimane «lehekülg» pealkirjaga «Süttib komsomoliprožektor» anti komsomolikomitee käsutusse.

Esimene «lehekülg» võimaldas harjutada iseseisvalt esinema. Seal esitati muusikaline tervitus kooli naisperele, 8. märtsile pühendatud ettekanne ja direktori käskkiri. Artiklit «Kuulsate naiste portreed» illustreeriti epidiaskoobiga kinolinale kantud piltidega, paralleelselt jutustades vastavast naiskangelasest (V. Nikolajeva-Tereškova, M. Curie jt.). Tervituse emadele tõi naisansambel E. Arro lauluga «Emale». Meie kõige kallimat inimest — ema — oleks sobiv austada ka palaga teosest «Noor kaardivägi», kus Oleg poeetiliselt mõtleb ema kätest ja mis ilmekas esituses mõjub väga emotsionaalselt. Samuti võib kasutada katkendit «Tarass Bulbast».

«Pidupäeva kontserdi», ajalehe teise «lehekülje», sisustasime Blanteri «Hällilaulu», Lipandi «Ema laulu», Valgre «Tiiu, Tiiu» jt. lauludega. Esitati päevateemalisi luuletusi ja rahvanaljandeid. Kontserti mitmekesistasid võimlemisettekanded rõngastega, rahvatantsud ja estraadistseenid. «Leheküljel» «Midagi igaühele» töid naistepäevatervitusi rajooni täitevkomitee, sõsartehnikumide esindajad, kooli meespere ja õpetajaskond.

Seejärel jagati välja kirjandusliku viktoriini tekstid.

1. Ilmar ise tõi kosjakased Kadri akna taha ja tüdrukust sai Katrina Üle. 2. Pärast pulmi elasid Ojamõlder ja tema minia leplikult. 3. Kadril oli ka kasuõde, kes kasuema keelust hoolimata jättis maha meesteta küla, kus elasid ainult väikesed inimesed ja läks ära, kui lõokesed lõõritasid taeva all, üle allikate ülesmäge kolhoosi «Helge Kalas». 4. Teekaaslased tal puudusid, peas aga oli roosa kübar ja teemoonaks karusmarjajook. 5. Mäel, teelahkmel, elasid Serjoža ja Kristiina Lauritsatütar, kelle elu lipukirjaks oli: «Elagu inimene».

Võistlusest võtsid osa kursuste esindajad. Neil tuli märkida, missugustesse teostesse katkendid kuuluvad, lisades ka teose autori. Osavõtjatele teatati, et vastused tuleb saata elava ajalehe toimetusele enne tantsu algust.

Õhtu alguses tuleks plakatitel või epidiaskoobiga näidata «ajalehe» toimetuse koosseis, asukoht, telefon ja pealkirjad, nagu see on tõelistel ajalehtedel. Ka «lehekülje pöörämist» võiks tähistada kas muusika või uue pealkirjaga. Kirjeldataval õhtul mängis keelpilliorkester lookese iga «lehekülje» vahel.

Komsomoliprožektori staap koostas viimase «lehekülje» täitmiseks satiirilised lühipalad «Meil ühiselamus» ja «Otsib sobivat isetegevusringi», mille esitasid näiteringi liikmed. Tegevuse käigus valgustab prožektorikiir kuulutusi, kus «viilijad» ja popitegijad otsivad uusi võimalusi paremaks äraelamiseks. Helgiheitja kiir annab telegrammidena edasi teateid väärnähtustest, nagu tundidest puudumine, mahakirjutamine, ühiselamu sisekorra ignoreerimine. Seejärel valgustab ta isetegevusringe ja jõuab lõpetajani, kes põlgab tööd oma erialal. Siin on kohane ettekandmiseks U. Lahe luuletus «Kuhu minna?». Valguskiir kustub, et uuesti süttida pahe tekkimisel.

Ajalehe «ühislugemine» õnnestus, pärast seda veedeti aega tantsuringis ning tehti teatavaks viktoriini võitja.

Elav ajaleht aitab mitmekesistada temaatilisi õhtuid. Siinjuures peab silmas pidama, et ta sisu oleks operatiivne, teated ja kuulutused hõlmaksid tõesti õpilaselu viimaseid sündmusi.

Põllumajandustehnikumide reorganiseerimine sovhoostehnikumideks seadis uued ülesanded ka massilisele kultuuritööle. Tuli tihendada sidet sovhoosi isetegevusringidega ja muuta esinemiskavad seesugusteks, et need oleksid nauditavad ka eakamatele inimestele. Tuleb silmas pidada ka maailmavaate kasvatamist ning mõttemaailma avardamist, sest sovhoosis töötab palju õpilaste eakaaslasti noortöölisi.

Töö koordineerimiseks moodustati ühine massilise kultuuritöö komisjon, kes koostas tööplaani ja jagas ülesanded. Plaani koostamisel arvestati seda, et riiklike tähtpäevade tähistamiseks valmistuvad isetegevusringid, puhkeõhtuid korraldavad aga grupid varem kindlaks määratud teemadel. Kasutati ka kombineeritud moodust. Grupile teatati teema, mille lahtimõtestamiseks pidi ta ise leidma väljendusvormi. Üldkomisjoni ülesandeks jäi sel puhul üksikpalade tervikuks kokkumonteerimine. Sel viisil pühitseti Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 47. aastapäeva.

Eelnevalt tehti igale grupile ülesandeks tundma õppida üht liiduvabariiki ja tutvustada seda kunstilise isetegevuse kaudu. Sõnakunstiringi liikmed koos sovhoosi naisansambliga esitasid proloogi ja epiloogi. Õhtu deviisiks sai «Sulle, mu kodumaa». Proloogiks tuli lavale iga liiduvabariigi rahvarõivais esindaja, käes liiduvabariigi lipuke. Esindajad moodustasid kõnekoori, kandes ette M. Kesamaa «Laulu koidikust». Proloog lõpeb sovhoosi naisansambli esinemisega.

Üksikute liiduvabariikide kohta käivat esinemiskava sidus ühendav tekst, mille koostasid sõnakunstiringi liikmed. Vabariigi iseloomustamiseks oli valitud kas laul, tants, luulepala, melodeklamatsioon või orkestrisaade.

Epiloogiks kogunesid lavale kõikide vabariikide esindajad, kes lõpetasid kõnekooriga:

«Meid ühendab piiritu kodumaa pind
ning vabadus saadab me sammu.
Me liitu ei kõiguta torm ega põud,
torm karastab rõõmu ja rammu!»

Õhtu lõppakordiks kujunes E. Arro «Rahulaul»:

«Võidulippudel verevail
heljumas tuul...»

Kõne õppimisel on tarvis määrata õiged rõhud ja harjutada selget diktsiooni. Töö kõnekooriga on raske ja nõuab oskusi, kuid tasub end kuhjaga. Kõnekoori võiks moodustada näiteringi liikmetest, kuuluvad ju ka kõnekoori juurde vastavad kostüümid ning lavaline liikumine. Igaüks ei saa olla laulja või tantsija, kuid sõna oskuslikult kasutama õppida on paljudele jõukohane. Kahjuks ei paku pedagoogiline kirjandus midagi tööks kõnekooriga. Tulusaid näpunäiteid on meile andnud Karl Ader oma ilmeka lugemise loengutes.

Kohalike nõukogude valimiste eel korraldati noorte valijate õhtu. Eelnevalt kuulati loengutsükli «Valimised meil ja kapitalistlikes maades». Agitaatorid tegid kindlaks noorte valijate arvu ja nimed kogu sovhoostehnikumi ulatuses.

Pidulikult kaunistatud saalis olid esimesed, dekoreeritud toolideread määratud noortele valijatele. Avaakordiks mängisid keelpillid, mille järel kõnekoor esitas Debora

Vaarandi «Meie kandidaadid». Päevakohase ettekande järel anti noortele valijatele üle mälestuskaardid tekstiga: «Õnnitleme Sind, noor seltsimees, kes Sa esmakordselt täieõiguslikuna täidad oma kodanikukohust meie suurepärasel ajastul — kommunismi ehitamise perioodil — ja kutsume Sind üles tublidele tegudele, uutele saavutustele töös ja õpinguis.»

Iga valijat õnnitlesid grupikaaslased mõne isetegevuspala ja tervitustega. Sovhoosinoortele kingiti mälestuseks fotoalbum pühendusega sovhoostehnikumi noortelt. Nii kujunes kogu õhtu eeskava tervikuks, kus ettekanded olid allutatud ühele teemale — noore valija austamisele.

Niisugused õhtud võiks muuta traditsiooniks, et süvendada noortes valimiste tähtsust.

Uudse üritusena oli Türi Sovhoostehnikumis kohvikklubi õhtu teemal «Sinu oskused, teadmised ja võimed kodukultuuri alal». Ettevalmistustöö algas juba sügissemestril, kui tehnikumis alustas tööd kodukultuuriring. Ringis pöörati tähelepanu peale mitmete praktiliste oskuste andmise ka osavõtjate kultuurilise taseme tõstmisele. Nii pandi ringi algatusel üles eesti kunstnike tööde valiknäitus. Toimusid loengud «Kuidas mõista kujutatavat kunsti», «Kunstižanrid» ja «Eduard Viiralt, suur graafik».

Laudade katmine ja toitude valmistamine jäi ringi liikmete hooleks. See oli nagu nende perenaiseoskuste «diplomitöö». Õhtu sisustamisest võtsid aga osa sõnakunstring ja naisansambel, tantsurühm ja fotohuvilised. Kui kõik teised temaatilised õhtud olid tasuta, siis nüüd tuli eelmüügilt lunastada 50-kopikane pilet. Õhtul enam pileteid ei müüdnud.

Kohvikusse sisenedes tuli igal osavõtjal registreerida end külalisteraamatusse ja sinna kirjutada, miks ta tuli ja mida ta loodab sellelt õhtult saada. Olgu siinkohal jäädvustatud mõned sissekanded: «Me ise ilutegijad.» — «Õhtu oma vormilt ja sisult on uudne ja sellepärast huvitav. Soovin head kordaminekut!» — «Vaatame, kuidas noored ja vanad esinevad ka tavalisest õpilasõhtust erinevas õpilaskohvikus.» — «Tutvuma kodukultuuriringi tööga.» — «Puhkama koos õpilastega ja koguma jõudu uueks tööpäevaks.»

Õhtu oli sisult mitmekülgne ja miljöö sundimatu.

Juba enne lauda istumist algatati ühislaulu, et õhtut hoogsalt sisse juhatada. Pärast avasõna võeti istet. Igaüks

leidis lauvalt koosviibimisel lauldavate laulude sõnad, sest sageli takerdub asi just sõnade mittetundmise tõttu. Järgnes killukesj isetegevuslastelt, kus sõna vaheldus muusika ja jalakeerutusega. Tantsud («Perekonnavals», «Näpu-polka») olid nii valitud, et need haaraksid kõiki ja ühendaksid eri laudkondade rahvast. Viktoriin kunstivallast oli koostatud tehnikumis korraldatud eesti kunstnike tööde valiknäitusest. Kui võitja laudkond oli selgunud, lauldi neile omaloomingulist pala «Tervitus»:

Tervist teile, mehed, naised,
neiud, noorikud ja lapsed,
kes te siia tulite,
pidulauas olete.

Agro-, zoo- ja teised spetsid
täna kõik on võistlusplatsis,
tahtsid jõudu proovida,
osavust kontrollida.

Ühtlasi oli see märguandeks kodukultuuri-alase võistkonna esinemisele.

Juba õhtu ettevalmistamisel teatati klasside komsomoli-gruppide kaudu, et sel õhtul toimub tulevaste noorte spetsialistide vahel võistlus. Eelnevalt korraldati ka võistlejatele konsultatsioone, kuid täpset võistluskava ei teatud. Võistkonnad olid neljaliikmelised. Kohalviibijaist valiti seitsmeliikmeline žürii. Võisteldi nööbi etteõblemises, lillede vaasi paigutamises, meeste päevasärgi triikimises, võileibade valmistamises, voodi korrastamises, munavalge vahulelõõmises, kindale pöidlaotsa kudumises, hakklihamasina kokkupanemises jne.

Võitjaks tulnud võistkonda autasustati graafiliste lehtedega.

Lahkudes koguti jälle mõtteid, soove ja ettepanekuid külalisteraamatusse. Sealt võis lugeda: «Soovin, et selliseid õhtuid oleks sagedamini.» — «Võiks otsast alata.» — «Tore ja meeldejääv õhtu.»

Kohviõhtu näitas, et niisuguste ürituste korraldamine on vajalik. Üks kord aastas peaks iga koolipere leidma võimaluse lauas istuda, et ka siin koguda harjumusi kultuurseks käitumiseks.

Suur osa koosviibimise õnnestumisel on täita ruumikujundusel: dekoratsioonidel, valgustusel ja sisseseadel. Iga õhtut Türi Sovhoostehnikumis on püütud erinevalt kaunistada. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioonile

pühendatud temaatilisel öhtul anti ruumile pidulik ilme liiduvabariikide lippude ja vastavasisuliste loosungitega. Noorte valijate austamist muutsime pidulikumaks igihaljaste puude ja lilledega. Seinale asetasime tsitaadi NSVL Konstitutsioonist. Kodukultuuriringi ühisel koosviibimisel rõõmustasid silma pajuurvad, toapalmid ja öitsevad potililled. V. I. Lenini sünnipäeval paigutasime aukohale suure juhi portree. Esimest maid aga tervitasid säravkolnlased kangad lava tumedal taustal ja akende kattedekardinaid olid illustreeritud sõnadega «Kevad, kevad tuli».

Ruumide kaunistamine on igal temaatilisel öhtul eri grupi lahendada. Nii saavad kõik pead murda maitsekama ja nupukama kujunduse kallal.

V. I. Lenini sünnipäeva tähistasime temaatilise öhtuga «Leninit mälestades». Parteiorganisatsiooni ja kommunistlike noorte ühisel algatusel kujunes öhtu väga huvitavaks.

Iga komsomoligrupp valmistas ette ühe pala Lenini teemal. Kaasa haarati orkester, ansamblid, solistid ja sõnakunstnikud, kes esitasid luuletusi ja katkendeid N. K. Krupskaja, M. Gorki, J. Pinjassovi, K. Zetkini jt. mälestustest, kes olid kohtunud Leniniga. Ettekandele lisaks näidati epidaskoobiga pilte V. I. Lenini elust ja tegevusest. Omapoolse osa andsid ka Türi Keskkooli oktoobrilapsed, kes esitasid laule Leninist. Nii kujunes mälestusöhtu leninlaste kolme põlvkonna kohtumiseks. Öhtult lahuti mõttega «Lenin on meie suur eeskuju, kellelt on palju õppida».

Rahvusvahelist tööliste solidaarsuse päeva — 1. maid — tähistasime kaheosalise temaatilise öhtuga. Esimeses osas peeti päevakohane kõne ja anti rändvimplid parematele kollektiividele ning õpilaste klassidevahelise sotsialistliku võistluse võitjale.

Teise osa moodustas iga klassikollektiivi poolt ettevalmistatud nn. kevadpildike. Siin esinesid veel töötajate nais- ja meesansambel ning mudilaskoor. Lugu «Kevadisi pilte» oli koostatud eesti kirjanike kevadeteemalisest loomingust ja mis anti juba märtsikuus gruppidele ettevalmistamiseks. See võimaldas gruppidel reguleerida harjutusi ja omi jõude paremini välja selgitada. «Kevadiste piltide» proloogis kutsusid mudilased kevadet R. Parve sõnadega: «Tule, kevad, tule pea, tule veidi varem! Muidugi ka talv on hea, aga kevad veelgi parem.»

Esimene pilt viis meid J. Liivi sõnadega lumesulamise aega:

«Paju otsast patsatas lobjakuda,
lepa otsast latsatas sula lunda.»

Sümboolselt anti see edasi võimlemisrühma harjutustes kurikatega.

Teine pilt rääkis kevadisest tööruumist linnas ja maal, tehastes ja ehitustel ning lõppes karaktertantsuga «Kevad-valss».

Kolmas pilt kandis meid mälestustes sõja ja rahuvõitluse radadele ning lõppes J. Smuuli luuletusega «Et õunapuud õitseksid», mille esitas kõnekoor.

Neljandat pilti alustas naisansambel rahulauluga. Edasi kirjeldati kodumaa kaunist päeva, mille teedel näeb silm uusi linnu ja asulaid ning võib imetleda viljaväljade vooavat merd kevadises tuules. Pildi lõpul esines naisrahvatantsurühm.

Viies pilt viis vaatajad lapsepõlvradadele. Esinemisjärg oli mudilaste käes, kes pantomiimpildiga imiteerisid rändlindude saabumist ning laulsid laule lindudest.

Kuuendas pildis tutvustasid õpilased kevadisi meeleolusid, deklamaator esitas H. Mulleri luuletuse «Kevadine» ja K. Merilaasi «Avalaulu». Seejärel laulis meesansambel G. Ernesaksa laulu «Mai tuli».

Seitsmes pilt kutsus kõiki kevadisele põllule, kus muld on muhe ja must. Pildi lõppakordiks oli segarahvatantsurühma esinemine.

Pärast eeskava jätkus koosviibimine tantsude ja mängudega. Kogemused on näidanud, et temaatiliste õhtute ettevalmistamisel on kõigepealt vaja üldist ürituste plaani. Õhtu kordamineku eest vastutaja peab jälgima, et ülesanded oleksid aegsasti jaotatud, esinemiskavad ja teemad osavõtjatele teada vähemalt üks kuu enne esinemist. Ruumide kaunistamiseks tuleb dekoratsioone ja loosungeid sagedasti palju varemgi hakata valmistama. Kui kõik see on arvesse võetud, on õhtu ise ainult tööle punkti panemine.

Temaatiliste õhtute korraldamisel on oluline õhtu kestus. Kui temaatiline õhtu peab täitma mingi ürituse üht poolt, siis on sobiv aeg 1,5—2 tundi. Iseseisva, kogu õhtut täitva temaatilise ürituse pikkus võiks olla 3, maksimaalselt 4 tundi. Viktoriine pole õige koostada liiga keerukaist ülesandeist, mille lahendamine võtab palju aega ja mis

muutuvad pealtvaatajaile igavaiks. Soovitavad on temaatilised viktoriinid mõnest teaduse- või kunstiharust; õpilaste tähelepanu teritavad ka viktoriinid kooli elust ja lähematest sündmustest.

Iga ürituse korraldamisel peab arvestama osavõtjate iga ja huvisid. Siin on noored ise sageli kõige paremad suuna- näitajad ja nuputajad. Õpetajal jääb ainult juhendada ja noori õigetele rööbastele juhtida. Juhendajal tuleb alatasa otsida uusi õpilaste esteetilise kasvatamise vorme, paremaid väljendusvahendeid, suunata sellega nii isetegevuslaste endi kui ka publiku maitset.

SOOVITATAV KIRJANDUS

1. A. Elango, Klassijuhataja töö koolis, Tallinn, 1959.
2. F. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu, Kommunistlik moraal, Tallinn, 1962.
3. Kõrgema ja kesk-erihariduse ministri käskkiri nr. 207, 4. juulist 1961. a. Aine- (tsükli-) komisjoni põhimäärus.
4. Klassijuhataja töö planeerimine. — Nõukogude Õpetaja, 17. X 1959, nr. 42.
5. Министерство высшего и среднего специального образования РСФСР. Среднее специальное образование. Сборник руководящих материалов, 1963.
6. Педагогический кабинет. Опыт работы Рождественского техникума, Москва, 1963.
7. Примерный учебный тематический план и программа по музыке (3-е издание, испр. и дополн.), Москва, 1963.
8. I. Unt, V. Maansoo, Klassijuhataja tööplaani koostades. — Nõukogude Õpetaja, 18. II 1958, nr. 7.
9. Н. Т. Тихонов, Наш опыт. — Среднее специальное образование, 1964, № 7.
10. R. Virkus, Pedagoogiline nõukogu. — Nõukogude Kool, 1962, nr. 11.
11. Õpime kogemustest, ERK, 1958.

SISUKORD

Saateks	3
Võimalusi õppe- ja kasvatustöö planeerimise täiustamiseks põllumajandustehnikumides ja -koolides	5
Как я совершенствую методику опроса умений, знаний и навыков учащихся на уроках русского языка	59
Iseseisvast tööst loomakasvatuse õpetamisel	67
Temaatiliste õhtute korraldamise kogemusi Türi sovhoos- tehnikumis	77

**ОПЫТ РАБОТЫ
СЕЛСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ
ТЕХНИКУМОВ**

На эстонском и русском языках
Бюро научно-технической информации
Министерства сельского хозяйства
Эстонской ССР

Таллин, ул. Техника, 24

•

Тоimetaja M. Hellenurm
Tehniline toimetaja A. Sepp
Korrektor A. Eek

Ladumisele antud 24. XI 1965. Trükkimisele antud 23. V 1966. Paber 54×84, 1/16. Trükipoognaid 5,75. Tingtrükipoognaid 4,83. Arvestuspoognaid 4,77. Trükiarv 500. MB-04188. Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2.

Ннд 12 коп.

12 kop.

A-27832

AR4

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00410517 9